

Analiza sadržaja školskih svjedodžbi u obveznom obrazovanju u Repbulici Hrvatskoj

Radoš, Arnerija

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:147:546675>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

ARNERIJA RADOŠ

DIPLOMSKI RAD

**ANALIZA SADRŽAJA ŠKOLSKIH
SVJEDODŽBI U OBVEZNOM
OBRAZOVANJU U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Zagreb, listopad 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Arnerija Radoš

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Analiza sadržaja školskih svjedodžbi u obveznom obrazovanju u Republici Hrvatskoj

MENTOR: Doc. dr. sc. Višnja Rajić

Zagreb, listopad 2019.

Sadržaj

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. VREDNOVANJE I OCJENJVANJE U ŠKOLI	4
2.1. Dokimologija	4
2. 2. Vrednovanje	4
2.3. Praćenje i provjeravanje	6
2.3.1. Samoprovjeravanje učenika	8
2.3.2. Načini provjeravanja: usmeno, pismeno i praktično provjeravanje	8
2.4. Ocjenjivanje	10
2.5. Procjenjivanje i mjerjenje	10
3. OCJENJVANJE	12
3.1. Ljestvica ocjena	13
3.2. Brojčano i opisno ocjenjivanje	15
3.3. Formativno, sumativno i normativno ocjenjivanje	15
3.4. Sinetitčko i analitičko ocjenjivanje	16
3.5. Funkcije školskih ocjena	16
3.5.1. Dijagonistička	17
3.5.2. Prognostička	17
3.5.3. Motivacijska	17
3.6. Pogreške pri ocjenjivanju	18
3.6.1. Osobna jednadžba	18
3.6.2. Halo-efekt	19
3.6.3. »Logička« pogreška	19
3.6.4. Pogreška sredine	19
3.6.5. Pogreška diferencijacije	20
3.6.6. Pogreška kontrasta	20
3.6.7. Tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti učeničke skupine	20
4. SVJEDODŽBA	21
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	25
6. ANALIZA I RASPRAVA	25
ZAKLJUČAK	43
LITERATURA	44
Izjava o samostalnoj izradi rada	

ANALIZA SADRŽAJA ŠKOLSKIH SVJEDODŽBI U OBVEZNOM OBRAZOVANJU U REPUBLICI HRVATSKOJ

SAŽETAK

U današnje vrijeme prilikom spominjanja ocjenjivanja automatski se pomišlja na brojčano ocjenjivanje jer je ono već desetljećima najčešća povratna informacija učenikovih postignuća te razvoja znanja i vještina tijekom školske godine. Ocjene određuju sudbinu svakog učenika, koju će srednju školu upisati, koji fakultet, itd. Zbog navedenog nije neobično što su učenici pod konstantnim pritiskom za postizanjem što boljih ocjena te dobivanje "petice" postaje glavna motivacija za usvajanje novih nastavnih sadržaja. Razumijevanje i primjena naučenih nastavnih sadržaja time se stavlja u drugi plan jer je ocjena mjerilo znanja. Sa sigurnošću se može reći da obrazovanje prolazi krizu ocjenjivanja te ukoliko se na području dokimologije ne dogode značajnije promjene, kriza će zasigurno dosegnuti puno veće razmjere.

Svrha ovoga rada jest prikazati načine i vrste ocjenjivanja te kratkim povijesnim pregledom školskih svjedodžbi dati uvid u razvoj ocjenjivanja tijekom proteklih 90 godina. Uvidom u svjedodžbe dobiva se slika o razvoju dokimologije te na koje je načine obrazovni sustav rješavao pitanje školskog ocjenjivanja. Dok su se u šezdesetim i osamdesetim godinama 20. stoljeća događale značajnije promjene uvođenjem opisnog ocjenjivanja, od kraja osamdesetih godina značajnijih promjena nije bilo. Postavlja se pitanje zašto se u današnjem društvu koje je poprilično napredno ne može pronaći rješenje problema ocjenjivanja. Jedno od mogućih rješenja svakako je edukacija učitelja, koja je danas na visokoj razini, te osim navedenog, dodatna motivacija za pronalaženje rješenja. U primjerima alternativnih škola koje ne koriste brojčano ocjenjivanje može se uočiti kako brojka nije jedina mogućnost povratne informacije te da opisno ocjenjivanje daje puno bolju informaciju o učenikovom napretku.

Ključne riječi: vrednovanje, procjena, školsko ocjenjivanje, školska svjedodžba

CONTENT ANALYSIS OF SCHOOL CERTIFICATES IN COMPULSORY EDUCATION IN THE REPUBLICA OF CROATIA

SUMMARY

Nowadays, when talking about evaluation, it is instantly thought of numerical evaluation because for decades it is the most common feedback of student's accomplishments. Evaluation determines destiny of every student, which high school will he/she enrol, which college, etc. Because of the great role evaluation plays in every student's life it is not unusual that students live under constant pressure to achieve better grades. Getting good grades is the main motivation to learn school contents. Understanding and application of received contents becomes less important. Educational system is going through evaluation crisis and something needs to be done about it or it will surely reach much bigger proportions.

The aim of this paper is to present types of evaluation and in brief historical review of school testimonials give insight into development of evaluation in the last 90 years. Reviewing school testimonials provides a picture of how evaluation has been developing through the years. In the past century some decades had significant changes in evaluation but from the 1990 to today nothing significant has happened in regards of school evaluation. Why is there no progress in school evaluation? Education od teachers and motivation is one of the possible solutions for fixing conditions for better evaluation. Alternative schools are not using numerical grading system and it is a great example how descriptive evaluation can be very useful as feedback of student's achievements.

Keywords: evaluation, assessment, school grading system, school testimonial

1. UVOD

Cilj ovog diplomskog rada jest analizirati školske svjedodžbe iz osnovne škole u različitim vremenskim razdobljima na prostoru današnje Republike Hrvatske kako bi se pokazalo na koje se sve načine tražilo najbolje dokimološko rješenje.

U skladu s tim, prvi dio ovog rada, onaj teorijski, najprije će se baviti školskom dokimologijom kao posebnom disciplinom unutar znanosti o ocjenjivanju, a zatim će se definirati i temeljni pojmovi ključni za razumijevanje analitičkog dijela rada kao što su: vrednovanje, evaluiranje, praćenje, provjeravanje, mjerjenje te ocjenjivanje. Pritom će se pojam vrednovanja odrediti kao sinoniman, ali ne i istoznačan pojam drugim važnim pojmovima ovog diplomskog rada. Definirat će se i pojmovi praćenja i provjeravanja, pri čemu će se provjeravanje pokazati kao dvostrani proces – onaj u kojem učitelj valorizira učenika, ali i učenik valorizira sam sebe. Navest će se i objasniti i različiti načini provjeravanja (usmeno, pismeno, praktično). Posebno poglavlje bit će posvećeno ocjenjivanju. U njemu će se detaljnije i opširnije objasniti dotični pojam te će se navesti vrste ocjenjivanja. U sljedećem dijelu rada govorit će se o školskoj svjedodžbi kao javnoj ispravi, uzimajući u obzir zakonske regulative kojima podliježe njezin sadržaj. Drugi dio rada bavit će se analizom školskih svjedodžbi s prostora današnje Republike Hrvatske započevši od 1929. godine s naglaskom na različite sustave i skale ocjenjivanja, dok će se u zaključnom dijelu rada pokazati kako ne postoji savršen sustav ocjenjivanja.

2. VREDNOVANJE I OCJENJVANJE U ŠKOLI

2.1. Dokimologija

Pojam dokimologije potječe od grč. riječi: dokimos - prokušan, čestit i logija - znanje, učenje, nauka (Matijević, 2004), a prvi put ga koristi Henry Piron 1922. godine (Gojkov, 2009). Dokimologija kao znanost o ocjenjivanju, konkretno o ocjenjivanju u školi, proučava kriterije i modele ocjenjivanja (npr. brojčano ili opisno ocjenjivanje, analitičko ili sintetičko) te utjecaj ocjene na motivaciju ocjenjivanih itd. (Matijević, 2004). Školska dokimologija relativno je mlada znanost nastala u zemljama Europe i Amerike 30-ih godina 20. st. iz potrebe za prosudbom postignuća (Burcar, 2007). "Njezina je zadaća da na temelju svestranog proučavanja tih prilika pronađe i praksi ponudi prikladnije i valjanije načine i postupke prosuđivanja i ocjenjivanja" (Grgin, 1994, str 7.). Školska dokimologija važan je dio dokimologije budući da se bavi pitanjima ispitivanja i procjenjivanja učeničkih odgojno-obrazovnih postignuća u školama. Njezin je cilj, s jedne strane, definirati i proučiti utjecaj svih onih faktora koji pri subjektivnom načinu ispitivanja i procjenjivanja znanja kvare metrijsku vrijednost školskih ocjena, a s druge, pronaći objektivnije, pouzdanije, a time ujedno i valjanije načine i postupke ispitivanja i mjerjenja učeničkih znanja i drugih odgojno-obrazovnih postignuća (Grgin, 1994).

2. 2. Vrednovanje

Prema Mužiću i Vrgoču (2005), u našoj odgojno- obrazovnoj djelatnosti pod pojmom vrednovanja misli se na sve one aktivnosti kojima se dolazi do obavijesti/informacija o tome kako i koliko se ostvaruju njezini ciljevi.

"Vrednovanje je sustavno prikupljanje podataka u procesu učenja i postignutoj razini kompetencija: znanjima, vještinama, sposobnostima, samostalnosti i odgovornosti prema radu, u skladu s unaprijed definiranim i prihvaćenim načinima, postupcima i elementima, a sastavnice su praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje." (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.2.1.)

Uz sam pojam vrednovanja vežu se i mnogi drugi pojmovi sličnog značenja, no oni ipak nisu posve istoznačni. Neki od tih pojmoveva su: praćenje, provjeravanje, ocjenjivanje, procjenjivanje i mjerjenje (Tot, 2013). Uz vrednovanje, često se rabi i

istoznačni termin evaluacija. Evaluacija je termin latinskog podrijetla, koji se rabi u engleskom te u romanskim jezicima. (Mužić i Vrgoč, 2005). Evaluacija (ponekad evalvacija) ima korijen u francuskoj riječi évaluation, a znači „određivanje vrijednosti, ocjena, procjena“ (evaluirati – odrediti vrijednost, ocijeniti, procijeniti) (Matijević, 2005). Prema Matijeviću (2004) evaluacija je sustavni proces prikupljanja, analiziranja i interpretiranja informacija o stupnju ostvarivanja ciljeva odgoja i obrazovanja, (ciljeva nastave), takvim se postupcima traži odgovor na pitanja „Koliko dobro?“ i „Kako?“.

Matijević (2005) dijeli evaluaciju općenito na unutarnju i vanjsku, polazi se od odgovora na pitanje tko je naručitelj ili provoditelj evaluacije. Unutarnja evaluacija je vrednovanje koje se provodi u školi organizirano od strane učenika i učitelja. Rezultat su školske ocjene zapisane u razredne knjige te ocjene na kraju polugodišta ili na kraju godine (Matijević, 2004). Vanjsku evaluaciju provode subjekti izvan škole (ministarstvo školstva i razne druge vladine institucije) koje nisu imale doticaja s odgojnim i obrazovnim procesom koji se događao u školi. To su npr. projekt Državna matura ili razne međunarodne ustanove kao što su projekti PISA (međunarodno ispitivanje matematičke, znanstvene i čitalačke pismenosti na uzorku petnaestogodišnjaka), PIRLS (međunarodno ispitivanje čitalačke pismenosti učenika 4. razreda osnovne škole), TIMS (procjena učeničkih postignuća u području matematike te Prirode i društva na uzorku učenika 4. razreda osnovnih škola) i sl. (Matijević, 2005).

Matijević (2004) s obzirom na vrijeme i svrhu provođenja evaluacije razlikuje prethodnu evaluaciju (engl. placemenet evaluation), formativnu evaluaciju (engl. formative evaluation), dijagnostičku evaluaciju (engl. diagnostic evaluation) i sumativnu (engl. summative evaluation) evaluaciju. Dijagnostička evaluacija odnosi se na uočavanje i dijagnozu teškoća u učenju tijekom nastavnog procesa. U slučaju učenikova zaostajanja u razvoju sposobnosti čitanja ili računanja, učitelj ustanavljuje uzroke teškoća i zaostajanja te izrađuje plan aktivnosti za daljnju pomoć učeniku. Prethodna evaluacija služi utvrđivanju učenikovih postignuća na početku nekog nastavnog ciklusa, a utvrditi inicijalna znanja, vještine i sposobnosti učenika na početku nekog nastavnog ciklusa od velike je važnosti zbog određivanja nastavne strategije, te intenziteta i ekstenziteta proučavanja novih sadržaja. Prethodna evaluacija temelj je za izradu prilagođenih programa za pojedine učenike. Ona

omogućuje učeniku odabir određene razine programa ili pak potpuno preskakanje neke njegove sekvence. Formativna evaluacija govori o napredovanju pojedinog učenika u nastavnom procesu na temelju prikupljenih i interpretiranih podataka od strane učenika i učitelja. Sumativna evaluacija odnosi se na vrednovanje postignuća na kraju nekog nastavnog ciklusa. Cilj joj je utvrditi ukupnu efikasnost nastave, kao i postignute rezultate svakog pojedinog učenika. "Na temelju s.e. učenicima se dodjeljuju certifikati, odnosno svjedodžbe o sposobljenosti." (Matijević, 2004, str. 12). "Vanjsko vrednovanje često ima svrhu sumativnog vrednovanja na osnovi kojeg vlada utvrđuje kvalitetu javnog obrazovanja koje financira država." (Rajić, 2017, str. 267).

Vrgoč i Mužić (2005) navode kako svrha vrjednovanja može biti, prema svojoj svrsi, usmjerena ili formativno ili sumativno. Formativno vrjednovanje je kontinuirani proces tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Osigurava povratnu informaciju učeniku i učitelju o ostvarenosti učeničkih postignuća. Sumativno vrjednovanje je vrjednovanje na kraju određenog razdoblja. "Primjenom sumativnog i formativnog vrjednovanja učitelj usmjerava načela mjerena u skladu s razinama učeničkih postignuća i njihovoj tendenciji za djelotvornošću i osviještenosti konstruktivnog uključivanja u nastavni process" (Stanić i Borić, 2016, str. 15). "Sustavnim formativnim vrednovanjem tijekom procesa učenja i poučavanja učitelj ima priliku prilagoditi svoje poučavanje stvarnim potrebama učenika, primjeniti nove metode ili diferencirati i individualizirati pristupe učenicima." (Rajić, 2017, str. 266).

2.3. Praćenje i provjeravanje

"Praćenje je sustavno uočavanje i bilježenje zapažanja o postignutoj razini kompetencija i postavljenim zadacima definiranim nacionalnim i predmetnim kurikulumom, nastavnim planom i programom te strukovnim i školskim kurikulumom." (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.2.2)

Ono se odvija istodobno s realizacijom zbog čega ih je teško zasebno promatrati, a postoji niz tehnika praćenja aktivnosti i rezultata učenika. Uz sustavno promatranje te formativnu evaluaciju (bilježenje rezultata određenim oblicima pismene ili praktične provjere), predmetom zajedničke analize učenika, učitelja, roditelja i stručnjaka mogu biti i formirane zbirke konkretnih učeničkih radova (portofilo) (Matijević, 2004).

„Praćenje je onaj oblik vrjednovanja kojim se u samom tijeku djelatnosti ustanovljuje njezino napredovanje, a time i poteškoće i nedostatci koje treba otkloniti da bi se time optimirale mogućnosti uspješnog ostvarivanja ciljeva te djelatnosti.“ (Mužić i Vrgoč, 2005, str. 14). Jurić (2007) navodi da se praćenje neposredno dovodi u vezu sa samoevaluacijom koja se odnosi na prikupljanje i vrednovanje neke djelatnosti i učinka. Svako praćenje, ispitivanje i ocjenjivanje učeničkog razvoja u školi zapravo je praćenje ostvarivanja odgojno-obrazovnih ciljeva i zadataka škole (Furlan, 1966). Najidelanije bi bilo kada bi se praćenje učenikovog razvoja ostvarivalo neprestano (Furlan, 1966). Praćenje napretka učenika je korisno za učenikovu motivaciju. Učitelji su dužni pratiti rad i napredovanje svakog učenika te poduzimati mjere za stvaranje optimalnih uvjeta i pomaganje kako bi svaki učenik postigao optimalne rezultate, a to će postići učestalom povratnim informacijama učenicima od učitelja. (Matijević, 2007). Široko shvaćeno, upoznavanje učenika i praćenje njihova razvoja predstavlja zapažanje i registriranje razvojnih promjena kod učenika. (Furlan, 1966). U rubriku bilježaka u imeniku učitelj/nastavnik upisuje samo ona zapažanja koja su mu u praćenju učenika uočljiva, učeniku i roditelju razumljiva, a koja mu mogu pomoći u konačnome ocjenjivanju uspjeha u nastavnom predmetu, odnosno odgojno-obrazovnomo području. (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.12.5)

Provjeravanje podrazumijeva procjenu postignute razine kompetencija u nastavnom predmetu ili području i drugim oblicima rada u školi tijekom školske godine.” (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.2.3.) Kao i pojам praćenja, pojам provjeravanja temelji se na ustanovljivanju stanja, i to bez obzira na polazne vrijednosti iliti kriterije, pa mu je i svrha ostaje identična (Mužić i Vrgoč, 2005). Prema Poljaku (1988) provjeravanje je nastavna djelatnost koja ima karakter relativno samostalne nastavne etape, a s njom se utvrđuje kako su ostvareni materijalni, funkcionalni i odgojni zadaci nastave. Svrha provjeravanja je da nastavnik kao organizator i voditelj nastavnog procesa, kontrolira efikasnost ovog rada (Poljak, 1988). Mužić i Vrgoč (2005) navode da je razlika između praćenja i ocjenjivanja uglavnom u okolnosti da praćenje implicira kontinuiranost te aktivnosti, dok se provjeravanja obično veže uz iterativnost (njezino ponavljanje).

“Posljedice loše nastave ne mogu se otkloniti tek postupcima strogoga ocjenjivanja, a osim toga, loše ocjenjivanje često deformira prednost dobre nastave. Zato na važnosti sve

više dobiva provjeravanje znanja, raširenost situacija u kojima se provjeravanje odvija i promjena načina provjeravanja što posljedično utječe i na učenje.” (Penca Palčić, 2008, str. 137).

Želimo li unaprijediti učenje, potrebno je osigurati učenicima da znaju što se od njih očekuje, da ih se upozna sa standardima znanja i da imaju mogućnost tijekom provjeravanja učiti za buduće ocjenjivanje. (Penca Palčić, 2008).

2.3.1. Samoprovjeravanje učenika

Samoprovjeravanjem se kod učenika razvija osjećaj kritičnosti i odgovornosti prema vlastitom radu i učenju. Također, samoprovjeravanjem učenik treba biti svjestan svog znanja ili neznanja, razvijene sposobnosti ili nesposobnosti prije nastavnikovog provjeravanja (Poljak, 1988). Učenicima treba omogućiti prilike u kojima će moći o svom radu kritično razmišljati i ocijeniti svoj vlastiti napredak jer će ih taj način potaknuti da uče zbog unutrašnje motivacije, a ne samo zbog želje za dobrom ocjenom. (Penca Palčić, 2008). Poticanjem intrinzične motivacije učenik će prestati davati veliki značaj brojčanim ocjenama već će naglasak biti na razvoju njegovih znanja i vještina. Aktivnosti samoprovjeranja mogu se početi uvoditi već u razrednoj nastavi kroz različite igre i aktivnosti kako bi kasnije u nastavi mogli kritički razmišljati o vlastitom radu i napretku. Kod ocjenjivanja vlastitog rada ne treba poticati brojčano ocjenjivanje već poticati učenika da razmisli o svom napretku te što je mogao učiniti drugačije, odnosno, što je mogao učiniti bolje.

2.3.2. Načini provjeravanja: usmeno, pismeno i praktično provjeravanje

“Pod usmenim provjeravanjem podrazumijevaju se svi usmeni oblici provjere postignute razine kompetencija učenika koji rezultiraju ocjenom. Usmeni se oblici provjere provode kontinuirano tijekom nastavne godine, u pravilu poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja.” (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.7.1)

Usmeno provjeravanje se odvija u izravnom dodiru nastavnika s učenikom, najčešće razgovorom, provjerava kvalitetu ostvarenih obrazovnih i odgojnih zadataka. Za takav način provjeravanja nastavnik se treba pripremiti, odnosno unaprijed odabratи dijelove nastavnog programa koje će provjeravati. Iako zbog prevelikog broja učenika, usmeno provjeravanje nije ekonomično, ono je nužno. (Poljak, 1998.) Budući da se njime dolazi do mnogih važnih podataka koji se ne mogu dobiti pismenim ili nekim drugim načinima ispitivanja (Kadum Bošnjak, 2007).

Poljak (1988) navodi još neke nedostatke usmene provjere kao što su strah ispitanika, dopunska pitanja koja smanjuju samostalnost učenika, subjektivni faktor nastavnika koji djeluje na ocjenu ispitanika te mogućenost provjere nekih dijelova programa.

“Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom učenikovog pisanoga uratka. Pisano se provjeravanje provodi poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja, kontinuirano tijekom nastavne godine.” (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.8.1)

Pismene provjere znanja vrše se na temelju školskih zadaća, niza zadataka objektivnog tipa i/ili testova znanja, pri čemu se pismeni ispit i ocjenjuju na temelju postignutog broja bodova , odnosno točnih odgovora (Kadum Bošnjak, 2007). “Prednost pismenog načina provjeravanja i ocjenjivanja je u tome što se istodobno provjerava znanje svih učenika u razredu iz jednog dijela programa” (Kadum-Bošnjak, 2007, str. 43). Također, prednost pismenog provjeravanja je što su svi učenici izloženi jednakim teškoćama, a subjektivni faktor nastavnika može se smanjiti ako su imena učenika izražena šifrom (Poljak, 1988). Nedostaci pismenog provjeravanja su izbor (težina) zadataka, (ne)jasnoća pitanja, strogost učitelja u bodovanju, razina znanja učenika (Kadum-Bošnjak, 2007). Tako pismeno provjeravanje biva nadopuna onom usmenom, a ne njegova zamjena (Poljak, 1988).

“Praktično provjeravanje primjenjuje se radi provjeravanja praktičnih radova i praktičnih sposobnosti učenika” (Poljak, 1988, str. 142). Praktično provjeravanje tjera učenika da tijekom samog učenja razmišlja o poveznicama između teorije i prakse, što znači da takav način provjeravanja zahtjeva od njega drukčiji način učenja, prije svega način koji nadrasta verbalnu reprodukciju, karakterističnu za usmeno i pismeno provjeravanje (Penca Palčić, 2008). Prednosti praktičnog provjeravanja su smanjivanje pritiska na učenika ako se vrši kroz duže razdoblje, posjedovanje dobre sadržajne vrijednosti, uvažavanje određene dimenzije znanja koje drugi oblici ne dostižu, daje priliku verbalno manje spretnim, sporim i inestetičkim tipovima učenika te je blisko životnim situacijama. Nedostaci takvog načina su loša objektivnost i pouzdanost, nemogućnost izvođenja većeg broja testova te obuhvaća druge spremnosti koje nisu u okviru područja provjeravanja. (Penca Palčić, 2008).

2.4. Ocjenjivanje

“Ocenjivanje je pridavanje brojčane ili opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja učenikovog rada prema sastavnicama ocjenjivanja svakoga nastavnoga predmeta.” (Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, 2010, čl.2.4). Ocjenjivanje je veoma važno jer učeniku daje povratnu informaciju o njegovom radu i napretku stoga je važno biti objektivan u davanju ocjene. Također je važno obrazložiti učeniku zašto je dobio određenu ocjenu te ga pohvaliti ukoliko je postigao napredak kako bi ga se potaknulo da postigne što bolje rezultate.

2.5. Procjenjivanje i mjerjenje

Termin procjena definira se kao onaj process u dokimološkoj praksi koji se odnosi na razinu razreda, a ima za svrhu osigurati učeničko učenje. (Rajić, 2017).

“Procjenjivanje je onaj postupak u okviru procesa vrjednovanja, odnosno ocjenjivanja, kontrole ili sl., u kojem je riječ ponajprije o subjektivnom mišljenju onoga tko procjenjuje, bez obzira na to temelji li se ta procjena (i koliko) i na objektivnim kriterijima” (Mužić i Vrgoč, 2005, str. 15).

“Mjerjenje označava operaciju pridavanja brojeva predmetima, varijablama ili događajima u skladu s nekim pravilima koja slijede neku jasnu logiku. Izraz „mjeriti” podrazumijeva uspoređivanje s utvrđenom jedinicom mjere. Pritom pojam „mjera” podrazumijeva određeni standard ili sustav koji se upotrebljava za mjerjenje veličine, količine ili stupnja, odnosno za uspoređivanje. Također izraz „mjera” označava i „ono čime se mjeri.” (Matijević, 2005, str. 284).

Mjerjenje je naziv za onaj aspekt vrjednovanja u kojem prevladava težnja za što objektivnijim, a time i kvantitativnim izrazom njegovih rezultata (Mužić i Vrgoč, 2005). Prilikom ispitivanja problematike školskog procjenjivanja znanja, istraživači su polazili od činjenice da je procjenjivanje po svim svojim važnim obilježjima mjerjenje znanja (Grgin, 2001).

“Da je školsko procjenjivanje znanja mjerjenje, vidljivo je iz toga što ono u sebi uključuje sve nužne komponente koje nalazimo pri svakom mjerenu. Kako je poznato, svako mjerjenje pretpostavlja:

1. predmet (olinu, veličinu) ili ono što se mjeri;
2. instrument kojim se mjeri;
3. tehniku mjerjenja” (Grgin, 1994, str. 9)

Učenička znanja su ono što se mjeri, instrument mjerjenja je nastavnik, a tehnika njegov način ispitivanja i ocjenjivanja. Naime, nastavnik se u školskom ocjenjivanju pojavljuje u dvije uloge, u ulozi mjernog instrumenta i u ulozi mjerioca. Imamo dva oblika mjerjenja: izravno i posredno mjerjenje. Izravno mjerjenje je ono mjerjenje u kojem su mjerne jedinice iste vrste kao i predmet mjerjenja. Dok je posredno mjerjenje složenije, potrebno je točno poznavati prirodu i stupanj povezanosti između veličine koja se stvarno mjeri (posredne oline) i veličine koju želimo mjeriti (prave oline). Tek kada se utvrdi da na toj relaciji nema potpune ovisnosti i slaganja, smijemo sumnjati u točnost mjerjenja. Školsko procjenjivanje znanja pripada kategoriji posrednog mjerjenja iz razloga što se učenička znanja mjere preko reakcija u određenim situacijama. Nastavnici na školskim ispitima procjenjuju učeničke odgovore, zbog pretpostavke da su oni u cijelosti određeni veličinom (razvijenošću) prave oline, tj. učeničkih znanja koja nastaje posredno izmjeriti upotrebom ljestvice ocjena. (Grgin, 2001). Različite metode ispitivanja i ocjenjivanja učenika služe ne samo u svrhu mjerjenja znanja i uspjeha, već bitno utječu i na sam taj uspjeh. Naime, ako se ispitujemo, ako rješavamo neke probleme, izvršavamo zadatke, mi nesumnjivo povećavamo svoje znanje i svoje vještine (Furlan, 1966).

3. OCJENJVANJE

“Rezultati vrednovanja ostvarenosti i razine učeničkih postignuća u školskom sustavu najčešće se iskazuje ocjenom.” (Rajić, 2017, str. 270). “Ocjenvivanje podrazumijeva svaki proces kojim se dobiva informacija o učenju učenika” (Vujčić, 2013, str. 467). Vujčić (2013) navodi da se ocjenjivanje odnosi na tehnike kojima se može pratiti učenikov napredak prema određenim obrazovnim rezultatima. Prema Poljaku (1988) ocjenjivanje je postupak kojim se na ugovoren način izražava uspjeh učenika dok Furlan (1966) smatra da je ocjenjivanje za učenike svojevrsno nagrađivanje te je poznato da svako utvrđivanje i nagrađivanje učinka djeluje na učinak. Zato se u školi traže takve metode ispitivanja i ocjenjivanja koje će učenika potaknuti na maksimalno zalaganje. Prema Vujčiću (2013) ispitivanje i ocjenjivanje su u ulozi praćenja i poticanja napredovanja učenika u znanju, sposobnostima, orijentacijama i gledanjima na svijet, ali su i u funkciji postizanja kompetencija kojima se mogu i trebaju ostvarivati razne društvene potrebe.

Budući da među pedagoškim stručnjacima prevladava mišljenje da osnovna škola kao obvezna ne smije biti selektivna (Matijević, 2004), ocjene, kao element koji potiče selekciju, počele su se smatrati nepoželjnima. “Ocenom se obavljala selekcija. Ocjena i selekcija su u neraskidivoj vezi. Uklanjanjem ocjena automatski smo iz škole velikim dijelom uklonili i selekciju.” (Strahinić, 2012, str. 70). Nastavni kurikulum bi trebalo dizajnirati na način da svi učenici mogu postići uspjeh, odnosno svi mogu postići krajnji cilj što je završetak osnovne škole (Matijević, 2004). Također, problem suvremenog školstva leži u činjenici da umjesto usvajanja dugoročnog znanja, učeničkim ciljem biva zadovoljavajuća ocjena. Nakon upisivanja zadovoljavajuće ocjene, interes za ocjenom naglo opada te se otvara prostor zaboravljanju usvojenog gradiva. Ocjenjivanje i ocjene tako djeluju kao poticaj za zaborav usvojenog znanja, dok ponavljanje omogućuje učenje za života (Strahinić, 2012).

3.1. Ljestvica ocjena

“Skala cijena može biti različita, počevši od svega dvije ocjene (npr. pozitivno – negativno, prolazi – ne prolazi, položio – nije položio) do preciznijeg nijansiranja u više ocjena” (Poljak, 1988, str. 142). Prema Poljaku (1988) ocjene mogu biti izražene pregnantnim grafičkim znacima (brojke: 1, 2, 3, 4, 5 i slova: a, b, c, d, e) i riječima (sažetije i opširnije). U školama na području Republike Hrvatske, upotrebljava se ljestvica od pet ocjena ili pet kvalitativnih kategorija (stupnjeva) kojima su pridodane brojčane vrijednosti. Tako se učenička znanja procjenjuju ocjenama: nedovoljan (1), dovoljan (2), dobar (3), vrlo dobar (4), odličan (5), iako sve te kategorije ocjena za potrebe procjenjivanja u školama nisu valjano i jednoznačno definirane. Ljestvica odgovara obilježjima ordinalne skale te njena jedina funkcija je prosuditi je li nešto veće ili manje od nečeg drugog. (Grgin, 2001).

Furlan (1966) navodi da je kod nas bilo pokušaja da se uvede i skala od tri ocjene: ističe se, zadovoljava, ne zadovoljava, za koju Furlan smatra da je jednak dobra kao i skala od pet ocjena. Slična skala od tri stupnja (prvi red s odlikom, prvi red i drugi red) se upotrebljavala kod nas prije Prvog svjetskog rata u pučkim školama.

“Školske ocjene iskazane brojevima od 1 do 5 predstavljaju zapravo, tipičnu ordinarnu skalu (lat. ordino = redati, poredati, razvrstati; ordinalija = redni brojevi). To je skala koja služi za uspoređivanje (najbolje, bolje ili slabije). Važno je ovdje upozoriti da ove skale pokazuju samo da je nešto veće ili manje od drugoga, bolje ili slabije prema nečijoj osobnoj subjektivnoj procjeni. Razlike između ovih mjernih skala nisu jednake i ne može se, ako se vezuju uz nečije znanje, iskazati za koliko je nečije znanje veće ili manje, za koliko je nečija slika bolja ili slabija, za koliko netko pjeva bolje ili slabije od druge osobe, za koliko je nečiji literarni rad umjetnički vrijedniji ili manje vrijedan od drugoga.” (Matijević, 2011, str. 8)

Strahinić (2012) navodi kako ista ocjena može pokrivati preveliku lepezu znanja ili neznanja te se unutar jedne te iste ocjene krije nedopustiva širina znanja i neznanja. Ocenjivač unosi znanja u šablone, tj. u kalup od pet, više ili manje ocjena, a sva mudrost ocenjivača je u tome da popuni šablone odgovorima učenika.

U mnogim se državama ne izračunavaju prosječne ocjene za iskazivanje općeg uspjeha, već se taj uspjeh iskazuje opisivanjem uvjeta i rezultata, ili se uopće ne iskazuje. U priloženoj tablici navedene su države i njihove skale (uglavnom tri do šest stupnjeva) ocjenjivanja. (Matijević, 2007).

Tablica 1: Skale ocjenjivanja u nekim zemljama, prelazak iz 20. u 21. stoljeće (Izvor: Matijević, 2007, str. 321-322).

Država	Stupnjevi na skali					
Kanada (učenje)	A izvrsno	B vrlo dobro	C zadovoljavajuće	C+ više od očekivanog	C- minimalni rezultati	
Kanada (zalaganje)	G dobro	S dovoljno	N treba poboljšati			
Kanada Židovska škola u Vancouveru	V vrlo dobar napredak	G dobar napredak	S dovoljan napredak	N treba poboljšati	N/A neprihvatljivo	
SAD – Manhattan (UČENJE)	5 Iznad očekivanja	4 očekivano	3 napreduje	2 ima početni rezultat	1 na samom je početku	
SAD – Manhattan (ZALAGANJE)	C dosljedno pokazuje zalaganje	U uobičajeno se zalaže	S povremeno se zalaže	R rijetko se zalaže		
SAD – Manhattan (rad i navike u učenju)	rijetko	ponekad	uobičajeno	ističe se		
NIZOZEMSKA (učenje)	dobro	dovoljno	nedovoljno			
NIZOZEMSKA (pažnja)	redovita	dobra	nedovoljno			
NIZOZEMSKA (razumijevanje)	dobro	dovoljno	slabo	nedovoljno		
NIZOZEMSKA (zainteresiranost)	velika	uspješno sudjeluje	mala			
NIZOZEMSKA (koncentracija)	dobra	promjenjiva	brzo opada	nekoncentriran		
NJEMAČKA	1 vrlo dobar	2 dobar	3 zadovoljava	4 dovoljan	5 manjkavo	6 nedovoljno
ENGLESKA Srednja škola Swansea	A visoka razina obrazovanosti	B dobra razina obrazovanja koja osigurava dobre temelje za budući razvoj	C Zadovoljavajuća razina obrazovanja s naznakom poboljšanja i bez većih slabosti	D općenito pričično umjerena razina obrazovanja	E dok su neki oblici rada bili primjereni, ali opća je razina obrazovanja nezadovoljavajuća	
ENGLESKA (primarno obrazovanje) Corby	izvanredan napredak	dobar napredak	ograničen napredak			
FINSKA	4 nedovoljno	5 jedva dovoljno	6 manjkavo	8 dobro	9 vrlo dobro	10 izvrsno

3.2. Brojčano i opisno ocjenjivanje

“Ljestvica školskih ocjena se izriče brojkama i riječima. Svakoj brojci pridružuje se jedna ili dvije riječi koje pobliže opisuju značenje brojke. Smisao pridruživanja pojedine ocjene kakvu rezultatu ili učenikovoj aktivnosti jest uskladenost s opisima pridruženima brojci (dovoljno – 2, dobro – 3, vrlo dobro – 4, izvrsno – 5).” (Matijević, 2011, str.4)

Penca Palčić (2008) ističe povezanost emocionalnog utjecaja i brojčanog ocjenivanja čemu je posljedica strah od neuspjeha. Ocjene, osim što bitno utječu na samosvijest pojedinca, mogu poticati i težnju za isticanjem iznad drugih. “Opisno ili analitičko ocjenjivanje je ocjenjivanje riječima na način da je predmet raščlanjen na dijelove. Za svaki dio veže se jedan ili više pokazatelja uspjeha, a za svaki pokazatelj veže se vrijednosni kriterij koji definira što je uspjeh” (Gojkov, 2009, str. 226). Njime se veoma potanko i u svim pojedinostima ocjenjuju mnogi elementi u znanju i sposobnostima učenika zbog čega on biva znatno složenijim, ali i manje ekonomičnim sustavom ocjenjivanja (Poljak, 1988). Konkretna kritika jednostranosti u dosadašnjem ispitivanju i ocjenjivanju provedena je uvođenjem tzv. opisnog ocjenjivanja, kao bitna karakteristika opisnog ocjenjivanja je u tome da je ona mnogo svestranija od dosadašnjeg ocjenjivanja (Furlan, 1966). “Jedna od najvećih manjkavosti brojčanih ocjena, opisnim ocjenjivanjem nije otklonjena. Apstraktnu brojčanu ocjenu je trebalo pojasniti. To je suština opisnog ocjenjivanja.” (Strahinić, 2012, str. 83). Učenika nije dovoljno pratiti samo s obzirom na stjecanje znanja već i s obzirom na mogućnost primjene njegova znanja u praksi. Uz to je potrebno registrirati stavove i sposobnosti učenika, kao i njegove objektivne mogućnosti za rad. (Furlan, 1966).

3.3. Formativno, sumativno i normativno ocjenjivanje

Prema Vujčić (2013) formativno ocjenjivanje je ocjenjivanje za učenje, za unapređivanje procesa i rezultata učenja kod učenika različitih sposobnosti i iskustava, a sumativno ocjenjivanje je u ulozi ocjenjivanja samog učenja, tj. ostvarenih rezultata.

“Učitelji su dužni pratiti rad i napredovanje svakog učenika te poduzimati mjere za stvaranje optimalnih uvjeta i pomaganje da svaki učenik postigne optimalne rezultate. To se postiže učestalom povratnim informacijama učenicima od strane učitelja. Učitelji nastoje

uočiti učenikove teškoće i učestale pogreške te poduzeti pedagoške mjere da se te teškoće prevladaju. Ovdje se radi o tzv. formativnom ocjenjivanju” (Matijević, 2005, str. 285)

“Na kraju nekog školskog perioda (četvrtina školske godine, polugodište, tromjesečje ili kraj školske godine) učiteljice i učitelji su dužni konstatirati neku sintetičku ocjenu za ukupne aktivnosti i rezultat određenog učenika. Ta ocjena pokazuje sumativno i proces i rezultat toga učenika pa govorimo o sumativnom ocjenjivanju.” (Matijević, 2005, str. 285).

Kod normativnog ocjenjivanja, učiteljice i učitelji uspoređuju uspjeh jednog učenika s drugim učenicima razrednog odjela kako bi odredili neku sintetičku ocjenu na propisanoj skali za ocjenjivanje (Matijević, 2005). Problematika normativnog ocjenjivanja počiva na činjenici da se u normativnom ocjenjivanju na određenoj standardiziranoj skali mjeri uspjeh pojedinog učenika u usporedbi s uspjehom svakog drugog učenika. Ocjena se tako utvrđuje na osnovi položaja pojedinog učenika na testu, odnosno u odnosu na postignuće drugih učenika pa nije nužan odraz uspješnog znanja (Vujčić, 2013).

3.4. Sinetitčko i analitičko ocjenjivanje

Analitičko praćenje i ocjenjivanje odnosi se na raščlambu i konkretizaciju ciljeva nastave i učenja te procjenu svakog konkretnog ishoda učenja i odgoja na neki od dogovorenih načina. Ishodi učenja i odgoja analitički se prate pomoću brojeva, slova, ključnih riječi ili opisima rečenicama. (Matijević, 2017). Suprotno od analitičkog ocjenjivanja je sintetičko ocjenjivanje. Rezultati svestranog praćenja i ocjenjivanja na kraju se sumiraju u jednu brojčanu ocjenu za svaki nastavni predmet ili slovo ili riječ (Matijević, 2017).

“S pedagoškog i dokimološkog motrišta može se istaknuti više argumenata u prilog analitičkom praćenju i ocjenjivanju negoli sintetičkom. Analitičko ocjenjivanje, bilo da se provodi opisivanjem uvjeta, procesa i rezultata, mnogo više koriste učiteljima i drugim stručnjacima za usmjeravanje učenikova učenja i napredovanja. Sintetičke ocjene, s obzirom na teškoće u konkretizaciji ciljeva odgoja i varijabli koje se prate te slabostima mjernih instrumenata, predstavljaju dosta nepouzdani pokazatelj koji se koristi za reguliranje procesa obrazovanja i koji uvjetuje mogućnosti izbora obrazovnih programa pri uključivanju u više stupnjeve školovanja.” (Matijević, 2005, str. 291).

3.5. Funkcije školskih ocjena

Prema Matijeviću (2011), ocjene služe za dijagnozu, prognozu i motivaciju, odnosno one bivaju sredstvom za konstatiranje stanja (uspješnosti ili neuspješnosti u odnosu na planirana očekivanja i ishode), prognoziranje brzine, kvalitete i ukupnih postignuća za svakog pojedinog učenika, a tek na kraju i kao podsjetnik učenicima da mogu ili trebaju raditi više, ali i da su oni koji skrbe o njihovu razvoju zadovoljni ili nezadovoljni njihovim zalaganjem i postignućima.

3.5.1. Dijagonostička

Dijagonistička ocjena je ocjena koja određuje koliko netko zna (Kapac, 2008). “Dijagonistička uloga ocjene podrazumijeva mogućnost da učitelj ili učiteljica koji prate učenje i napredovanje učenika mogu označavati registrirano stanje naučenih znanja, stečenih vještina ili opaženih promjena kod drugih varijabli.” (Matijević, 2017, str. 2).

3.5.2. Prognostička

Prognostička ocjena je kada ocjena prognozira hoće li učenik uspjeti u višoj školi ili na radnom mjestu (Kapac, 2008).

“Ona se ogleda u tome što sudovi nastavnika o učeničkim znanjima, izraženi ocjenama, sadrže i predviđanje njihova uspjeha u budućem učenju na istom ili idućem stupnju školovanja, kao što mogu sadržavati i predviđanje njihova uspjeha u poslovima zvanja za koja se pripremaju školovanjem” (Grgin, 2001, str. 77)

3.5.3. Motivacijska

“Nešto sputava radost učenja. Što je to što proces spoznaje gura u zagrljaj zlostavljanja? Ocjena!” (Strahinić, 2012, str. 152). Prema Matijeviću (2017), vanjska motivacija za postignuća u učenju nije pedagoški opravdana budući da bi učenje trebalo postati i predstavljati zadovoljstvo i ugodu, a time automatski biti i poticajno i zanimljivo u svakodnevnom životu djeteta.

Kod nas, u državnoj školi (osnovnoj ili srednjoj) inzistira se na kontinuiranom praćenju aktivnosti i učestalom formativnom i dijagonističkom ocjenjivanju na temelju kojega se iskazuje sintetička ocjena. Odnosno, ocjenjuju se različite varijable (poznavanje informacija, marljivost, konkretni radovi) određeni numeričkim pokazateljima (brojčane ocjene), a na kraju se, na temelju neke logike (najčešće osobna jednadžba učitelja), iskazuje sintetička ocjena (Matijević, 2007). Modeli praćenja i školske ocjene znatno utječu na razredno-nastavno i školsko ozračje te na individualne uspjehe i motivaciju učenika. Nije jednostavno izabrati pedagoško-

dokimološki model koji će zadovoljiti sve sudionike školovanja, a da taj sustav, osim pozitivnih utjecaja na rast, razvoj i sazrijevanje, ne ugrozi psihofizičko zdravlje subjekata koji u njemu sudjeluju (Matijević, 2007).

3.6. Pogreške pri ocjenjivanju

Uvezši u obzir sve što je rečeno o ocjenjivanju te koju važnost ima u obrazovanju, lako se može zaključiti da ocjenjivanje nikako nije jednostavan proces. Kako bi učitelj što bolje i pravednije dodijelio ocjenu u obzir mora uzeti brojne faktore koji utječu na njegovu procjenu. Svaki ocjenjivač mora biti svjestan grešaka koje mu se mogu potkrasti prilikom procesa ocjenjivanja te ukoliko je upoznat s njima smanjuje se vjerojatnost da će se one događati. Pogreške uvelike ovise o samom ocjenjivaču te hoće li on pristupiti ocjenjivanju objektivno ili neće biti motiviran za pravedno ocjenjivanje. Strahinić (2012) navodi da ocjenjivač ne može biti objektivan u procesu ocjenjivanja, dokazano je da na njega u svakom trenutku djeluje mnogo objektivnih i subjektivnih okolnosti. "Dobronamjeran ispitivač ne može do kraja, bez ostatka, biti zadovoljan danom ocjenom. U pravilu, gotovo uvijek ostaje neka sumnja u objektivnost vlastite ocjene" (Strahinić, 2012, str. 17).

3.6.1. Osobna jednadžba

Priznavanjem postojanja ispitivačeve osobne jednadžbe, pedagogija je ujedno priznala i postojanje neobjektivno blagih, umjerenih i strogih ocjenjivača (Strahinić, 2012).

"Osobna jednadžba predstavlja ocjenjivačevu opću tendenciju da dimenzije ili razvijenost različitih okolina koje na subjektivan način prosuđuju, ili precjenjuju ili podcjenjuju. Tako, kada u svakidašnjem životu ljudi bez upotrebe odgovarajućih mjernih instrumenata neovisno procjenjuju koliko je, na primjer, neki predmet dug ili težak, donose sudove o njegovoj dužini ili težini. Budući da se njihove procjene mogu provjeriti postupcima objektivnog mjerenja, lako se može utvrditi tko je od njih u svojoj procjeni iskazao mjeru koja je veća odnosno manja od prave mjere. Ponovi li se takvo subjektivno prosuđivanje više puta, pokazat će se da neki ocjenjivači u svojoj procjenama pretežno „premašuju“, a neki pretežno „podbacuju“ pravu mjeru, što jasno upozorava na njihovu opću tendenciju u takvom procjenjivanju." (Grgin, 2001, str. 35).

Upravo zbog toga što postoje učitelji s višim ili nižim kriterijima ne može se očekivati da će svaka ocjena označavati jednaku količinu znanja. Na primjer, za odličnu ocjenu (5) iz Matematike u jednoj osnovnoj školi može se tražiti puno manje

znanja nego što ga ima učenik iz neke druge osnovne škole koji iz istog nastavnog predmeta ima dobru ocjenu (3). Kao logično rješenje postavlja se uvođenje ljestvice vještina koje su potrebne za određenu ocjenu te učenik mora zadovoljiti određeni kriterij koji je univerzalan za sve učenike njegove dobi kako bi postigao određenu ocjenu. Međutim, ovakav način također donosi brojne probleme. Budući da svi učenici nisu jednaki, nije realno očekivati da će svi imati jednake rezultate. Ponovno se može doći do zaključka kako je brojčano ocjenjivanje poprilično nestabilan način ocjenjivanja.

3.6.2. Halo-efekt

“U osnovi, halo-efekt predstavlja ocjenjivačevu tendenciju da različite osobine neke osobe procjenjuje ili u skladu s ocjenom jedne od karakteristika te osobe.” (Grgin, 2001, str. 53) U tradicionalnoj se procjeni znanja očituje u tome da nastavnik učenička znanja procjenjuje ili suglasno svojem općem i mišljenju koje je prije toga oblikovao o učeniku ili se pri donošenju ocjene povodi za mišljenjima i sudovima (ocjenama) drugih nastavnika. Utjecaj halo-efekta u školskom procjenjivanju znanja i drugih učeničkih osobina velik te ta subjektivna pogreška nastavnika ocjenjivača znatno kvare vrijednost ocjene kao pokazatelja znanja. (Grgin, 2001)

3.6.3. »Logička« pogreška

“U situaciji procjene »logička« se pogreška redovito pojavljuje kada ocjenjivač misli da su neke značajke koje procjenjuje logički povezane pa ih na osnovi takva rasuđivanja i jednakost procjenjuje. Tako u školskoj procjeni znanja ta subjektivna pogreška dolazi do izražaja uvijek onda kada nastavnik misli da su određeni sadržaji iz dvaju školskih predmeta, koje inače predaje učenicima, nužno povezani, premda takva povezanost objektivno ne mora postojati, ili pak te sadržaje učenik ne mora uvijek podjednako naučiti, pa na temelju takva rasuđivanja učeniku, čak i za iskazana nejednaka znanja, daje jednaku ocjenu. Vrijednost tih jednakih ocjena redovito je određena kvalitetom odgovora u onom predmetu čiji su sadržaji, prema nastavnikovu mišljenju, pretpostavka za uspješno usvajanje sadržaja drugog predmeta.” (Grgin, 2001, str. 57,58)

3.6.4. Pogreška sredine

“Očituje se u nastavnikovu nastojanju da učenička znanja pretežno procjenjuje ocjenama koje na ljestvici zauzimaju središnju poziciju, zanemarujući pritom i veće razlike u kvaliteti njihovih odgovora na ispitu.” (Grgin, 2001, str. 58). Tako na primjer učenik može riješiti zadatak koji nitko drugi nije znao, ali zbog sitnjih pogrešaka na jednostavnijim zadatcima može izgubiti bodove te će samim time i

njegova ocjena biti niža iako je njegovo znanje veće od znanja učenika koji je sve lagane zadatke točno riješio.

3.6.5. Pogreška diferencijacije

Suprotno pogrešci sredine je pogreška diferencijacije. Očituje se u nastavnikovom nastojanju da učenička znanja razlikuje pretjerano i neopravdano pa ljestvica od pet ocjena nije dovoljna te je dopunjaju međuocjenama kako bi »preciznije« izmjerili učenička znanja. (Grgin, 2001).

3.6.6. Pogreška kontrasta

Pogreška se očituje kada nastavnik oblikuje mjerilo ocjene pod utjecajem prethodnih iskazanih znanja. Npr. ako je nastavnik prije toga ispitao nekoliko po znanjima najboljih učenika, kriterij ocjenjivanja će prilagoditi kvaliteti njihovih odgovora (Grgin, 2001). U tom slučaju nastavnik ne razmišlja o tome koliko se učenik kojeg ispituje zaista potudio te je li pokazao napredak u odnosu na njegova prethodna postignuća.

3.6.7. Tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti učeničke skupine

Očituje se u tome da nastavnik u razredu koji je po znanjima općenito »bolji« ima visoko mjerilo ocjenjivanja pa time i veće zahtjeve u pogledu učeničkih znanja na ispitima, dok u razredu »slabijem« kriterij je puno niži pa su i zahtjevi na ispitima smanjeni. Zbog tih razlika u nastavnikovu mjerilu ocjenjivanja isti učenikov odgovor može biti različito ocijenjen, ovisno u kojem je razredu bio procjenjen od strane nastavnika (Grgin, 2001). Ovakav način ocjenjivanja još jedan je razlog zašto brojka kao ocjena nije dobra povratna informacija. Učenik koji u jednom razredu kod istog profesora ima odličnu ocjenu može imati puno lošije znanje od onog koji ima dobru ocjenu u drugom razredu. Opet postaje upitno koliko je ocjena ustvari objektivan pokazatelj znanja, a koliko je ustvari subjektivan prikaz nastavnikovog mišljenja.

4. SVJEDODŽBA

Svjedodžba je javna isprava koja se izdaje nakon završetka razreda osnovne i srednje škole (razredna svjedodžba), kao i na završetku srednje škole (svjedodžba o položenoj državnoj maturi i svjedodžba o završnome radu) te je svjedodžba osmoga razreda i isprava o završetku osnovne škole, Školske ustanove izdaju svjedodžbe. (Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama, 2019).

U Članku 1. (Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama, 2019) razredna svjedodžba definira se kao javna isprava koja se izdaje učeniku na završetku svakog razreda osnovne i srednje škole, dok se člankom 2. jasno određuje sadržaj svake razredne svjedodžbe, pri čemu se podaci ispisani u svjedodžbi odnose na školu (naziv, sjedište i OIB škole; matični broj učenika iz Matične knjige, klasifikacijsku oznaku te mjesto i datum sjednice učiteljskog/nastavničkog vijeća), učenika (osobni podatci) te predmete (naziv nastavnog predmeta - obveznoga, temelnoga, izbornoga, fakultativnoga) i ocjene (ocjenu uspjeha iz pojedinog nastavnog predmeta, naziv izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti učenika u osnovnoj školi, ocjenu vladanja te broj ukupnih i neopravdanih sati izostanaka učenika, opći upjeh učenika i aritmetičku sredinu ocjena svih nastavnih predmeta zaokruženu na dvije decimale, osim kod učenika koji se obrazuju po posebnome programu u odgojno-obrazovnim skupinama). Ocjene iz nastavnog predmeta su odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1). Sve ocjene osim ocjene nedovoljan (1) su prolazne te učenici koji na kraju školske godine imaju prolazne ocjene iz svih nastavnih predmeta prelaze u viši razred. Ocjene iz vladanja su isključivo opisne, a označavaju se sa uzorno, dobro i loše vladanje dok su ocjene iz općeg uspjeha odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan, nedovoljan. Dodatno se na svjedodžbi ispisuju ime, prezime, potpis razrednika i ravnatelja škole, mjesto za pečat škole, klasifikacijsku oznaku i datum izdavanja Rješenja Ministarstva o početku rada odnosno Rješenja o radu u promijenjenim uvjetima.

Srednjoškolska svjedodžba isprava je na kojoj je upisan, osim glazbene plesne škole, naziv gimnazijskog programa ili pak ukupno trajanje obrazovanja u strukovnim školama. Člankom 4. Zakonski je pak određeno da se u svjedodžbama posebno

naznačuje ukoliko je učenik neki predmet ili nastavni sadržaj odslušao na jednom od svjetskih jezika.

“Svjedodžba se ispisuje elektroničkim putem, a vezana je uz dokumentaciju i podatke e-Matice. Poslove vezane uz ispis svjedodžbe nadzire povjerenstvo koje imenuje ravnatelj škole, a čine ga razrednik i dva člana razrednog vijeća. Također, zadatak je povjerenstva uskladiti podatke s imenom učenika, matičnom knjigom i e-Maticom radi točnosti podataka” (Jakovac i sur., 2014, str.18).

Zadatak učitelja je popuniti podatke potrebne za ispis svjedodžbe iz e-Matice, ispisati svjedodžbe te ih na kraju godine uručiti učenicima, dok je pedagog zadužen pomoći učitelju u rješavanju nastalih teškoća (Jakovac i sur., 2014). Ocjene zapisane u školske svjedodžbe namijenjene su učenicima, roditeljima te drugim učiteljima i pedagoškim stručnjacima, ako učenik s tim dokumentom prelazi u neku drugu školu ili se upisuje na viši stupanj školovanja. Zato u službenim dokumentima (školska dokumentacija, svjedodžbe) mogu biti zapisivani samo dogovorenii (propisani) znakovi koje su odobrile prosvjetne vlasti. (Matijević, 2007, str. 331). U prilogu su obrasci razredne svjedodžbe, odnosno javne isprave koju je potrebno tiskati na obrascima te se izdaje u školskim ustanovama za učenike osnovne škole (Obrazac 1) te za učenike u odgojno-obrazovnoj skupini posebnoga programa u sustavu osnovnog obrazovanja (Obrazac 2).

REPUBLIKA HRVATSKA

(mainly specific nodes)

OIB škole: _____
Matični broj učenika: _____

KLASA: _____
URBROJ: _____

SVJEDODŽBA

Questa è la parola di Dio.

OIB: _____

rođen 1990. godine u Čačak, državljanstvo Srbija
upisao je školske godine 2018/2019. put članice roditelja razred i postigao slijedeci uspeh:

Učenec je s () uspešnou závršní razred.

—, —, —, —, —

Fazredin

113

Favatell

二〇一

www.ijerpi.org | 10

www.IBM.com/ibmsoft

WYKŁAD 6. NIEZMIENIENIEJ PRZEDMIĘTU, WŁOŚCI I DZIAŁAŃ [6], STAWIAĆ [3], DOKŁADAĆ [2], NADZIĘDZAĆ [1]



Obrazac 1. Razredna svjedodžba za učenike osnovne škole. (Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_47_1108.html)

REPUBLIKA HRVATSKA

OIB škole: _____

(part of the book)

KLASA: _____

SVJEDODŽBA

(nei pressi)

rođen godine u, državljanstvo:
polazi je nastavu školske godine i svlada slijedeće sadržaje:

Ukupno izostanaka: sat : od toga neopravdano: sat

Výdanie:

Razredni

Rawnatex

M R

[View Details](#)

— 1 —



Obrazac 2. Razredna svjedodžba za učenike u odgojno-obrazovnoj skupini posebnoga programa u sustavu osnovnog obrazovanja. (Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_47_1108.html)

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

“Osnovni postupak u studiji slučaja sastoji se u sagledavanju svih važnijih aspekata jedne pojave ili situacije, uzimajući kao jedinicu analize pojedinačni subjekt, obitelj, pojedinca, grupu, organizaciju, cijelu kulturu ili bilo koji sustav koji se smatra zasebnom cjelinom.” (Halmi, 20, str. 188). “Analiza sadržaja je istraživačka tehnika kojom se na objektivan i sustavan način kvantitativno opisuje sadržaj nekog aspekta komunikacije” (Milas, 2005, str. 500).

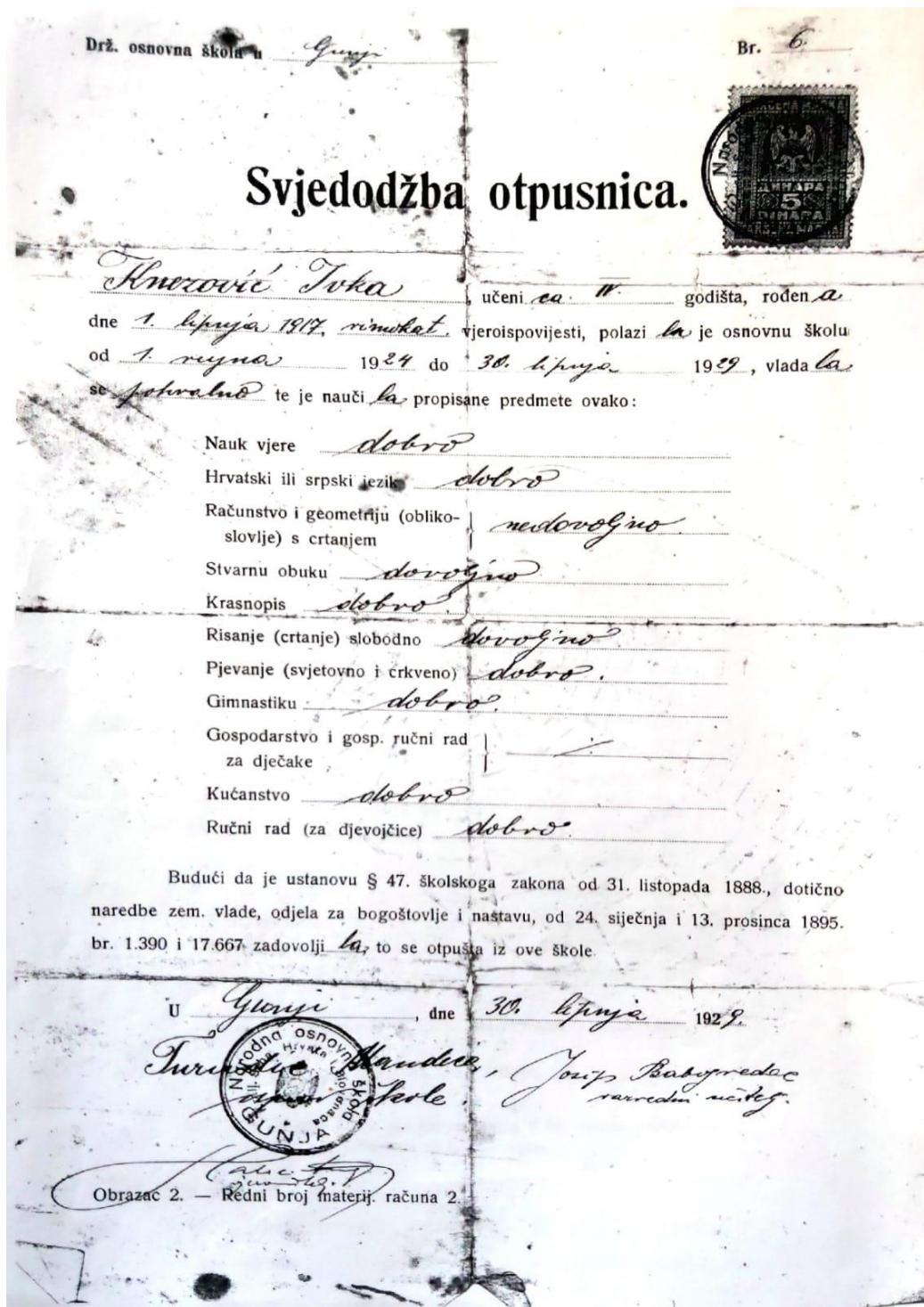
U analitičkom dijelu ovoga rada upotrebom kvalitativnog pristupa, provedena je metoda analiza sadržaja, konkretno sadržaja školskih svjedodžbi iz različitih povjesnih razdoblja na područje današnje Republike Hrvatske. Analizom sadržaja obuhvaćeno je dvadeset i dvije svjedodžbe između 1929. i 2008. godine s područja današnje Hrvatske na kojem su djelovale različite države, Kraljevina Jugoslavija (2 svjedodžbe), Nezavisna Država Hrvatska (2 svjedodžbe), Socijalistička i komunistička Jugoslavija (14 svjedodžbi) i Republika Hrvatska (2 svjedodžbe). Temeljni cilj dijakronijskom analizom školskih svjedodžbi je dati uvid u različita dokimološka rješenja obrazovnog sustava na prostoru današnje Republike Hrvatske, pri čemu se ujedno ističu sličnosti i razlike dokimoloških rješenja tijekom određenih povjesnih razdoblja.

6. ANALIZA I RASPRAVA

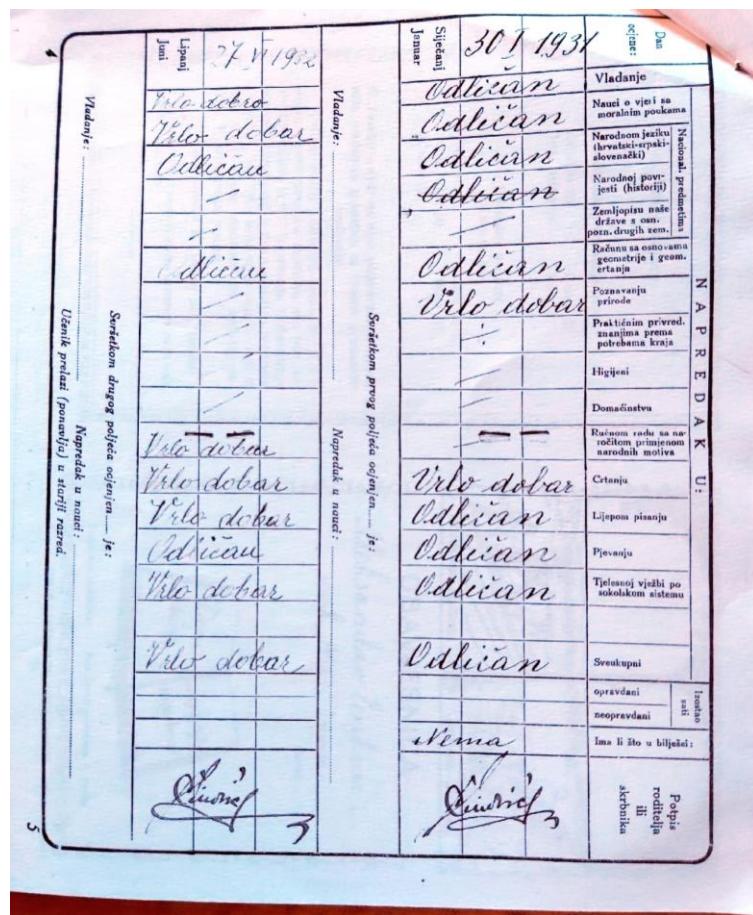
U proteklom stoljeću Republika Hrvatska prošla je kroz mnogobrojne političke promjene koje su uz spoznaje na području školske dokimologije utjecale su na razvoj školskih svjedodžbi. Najstarija analizirana svjedodžba potječe iz 1929. godine, dakle, iz vremena Kraljevine Jugoslavije (Slika 1). Riječ je o svjedodžbi otpusnici koja se odnosi na cjelokupno osnovnoškolsko obrazovanje učenice Ivke Knezović koje je trajalo od 1924. do 1929. godine. Svjedodžba navodi da je učenica rimokatoličke vjeroispovijesti, a vladanje je pohvalno. Nastavni predmeti gotovi su isti kao danas, razlikuju se po nazivima (*Nauk vjere, Hrvatski ili srpski jezik, Računarstvo i geometrija (oblikoslovље) s crtanjem, Stvarna obuka, Risanje (crtanje) slobodno, Pjevanje (svjetovно и crkvenо, Gimnastika)*) te su neki od njih (*Krasnopis*, *), Kućanstvo, Ručni rad (za djevojčice), Gospodarstvo i gosp. ručni rad za dječake*) ukinuti iz nastavnog programa. Učenica je ocjenjena samo opisnim

pridjevima, "nedovoljno", "dovoljno" i "dobro". Svjedodžba ne sadrži skalu ocjenjivanja ili objašnjenje dane ocjene.

Nekoliko godina kasnije, 1931., u *obavjesnici* za polaznika prvog razreda nalazi se tumač ocjena: vladanje se ocjenjuje brojkom i opisnim pridjevom (odlično (5), vrlo dobro (4), dobro (3), loše (2)) te se isti sustav ocjenjivanja primjenjuje u ocjenjivanju nastavnih predmeta. Skala ocjenjivanja glasi: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), slab (2) i rđav (1) (Slika 2). Nadalje, objašnjen je postupak dobivanja završne (zaključne) ocjene; zbroj ocjena podijeljen je brojem nastavnih predmeta. Učenik koji iz jednog od nacionalnih predmeta (*Narodni jezik, Zemljopis i Povijest*) i *Računa* ili iz dva nacionalna predmeta ima nedovoljnu ocjenu (2 ili 1) na kraju razreda ima negativnu zaključnu ocjenu bez obzira ako je dobiveni količnik pozitivan. Učenik dobiva ocjene na kraju svakog *proljeća* (polugodišta). Osim navedenih nastavnih predmeta učenik se ocjenjuje u *Poznavanju prirode, Nauci o vjeri sa moralnim poukama, Crtanju, Lijepom pisanju, Pjevanju i Tjelesnoj vježbi po sokolskom sistemu*. Navodi se i broj sati koje je učenik izostao s nastave te jesu li izostanci opravdani ili neopravdani. Na kraju se izvješća traži se potpis roditelja ili skrbnika. Svjedodžba Državne pučke škole u Ploštinama izdana 1940. (Slika 3) godine također navodi vjeroispovijest učenika, a od svoje prethodnice razlikuje se u nazivima nastavnih predmeta i njihovojo količini, navođenju izostanih dana s nastave, dodavanju brojke za ocjenjivanje uspjeha te po ocjenjivanju vladanja učenika. Učenik je u četvrtom razredu osnovne škole ocjenjen iz sljedećih nastavnih predmeta: *Nauk vjere, Hrvatski ili srpski jezik, Povijest, Zemljopis, Računarstvo s mjerom, Poznavanje prirode, Praktična znanja i vještine, Nauk o zdravlju, Gospodarstvo i muški ručni rad* (za dječake), *Kućanstvo i ženski ručni rad* (za djevojčice), *Crtanje, Pisanje, Pjevanje i Gimnastika*.



Slika 1. Svjedodžba otpusnica, 1929.



Slika 2. Obavjesnica, 1931.

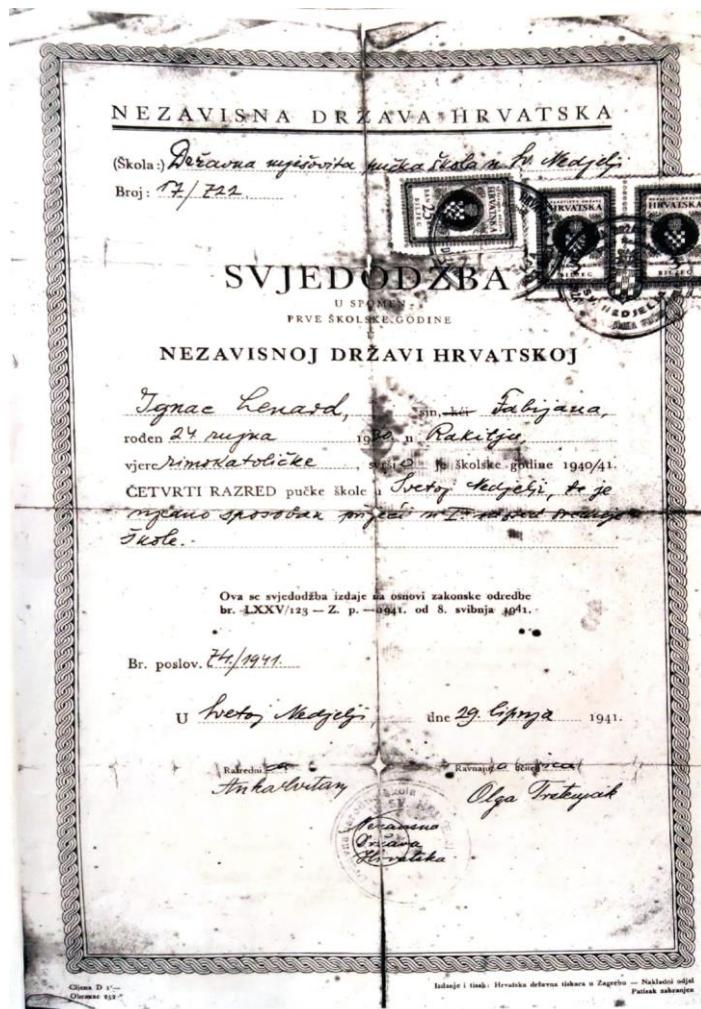


Slika 3. Svjedodžba Državne pučke škole u Ploštinama, 1940.

“Prosvjetne vlasti Nezavisne Države Hrvatske odmah 1941. mijenjaju sve školske propise pa i model ocjenjivanja učenika.” (Matijević, 2004, str. 41). U dvjema svjedodžbama iz 1941. ne navode se učenikove ocjene i postignuća već se samo navodi kako je učenik sposoban prijeći u viši razred (Slika 4 i 5) za razliku od sljedeće školske godine kada se uvodi ljestvica školskih ocjena za nastavne predmete (izvrstan (1), vrlo dobar (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5)) te ocjene za vladanje (uzorno (1), pohvalno (2), dobro (3), slabo (4)) po uzoru na njemački sustav (Matijević, 2004).



Slika 4. Svjedodžba Državne pučke mješovite škole Peršaves, 1941.



Slika 5. Svjedodžba Državne pučke mješovite škole Sv. Nedjelja 1941.

U Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, prema svjedodžbi izdanoj 1949. u Biškupcu (Slika 6), ljestvica ocjenjivanja uspjeha u nastavnim predmetima suprotna je onoj prethodnoj iz razdoblja Nezavisne Države Hrvatske, a glasi: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1); a ocjene za vladanje su: odlično (5), vrlo dobro (4), dobro (3), loše (1). Svjedodžba više ne sadrži podatak o vjeroispovijesti već o narodnosti učenika. Učenici četvrtog razreda osnovne škole su ocjenjivani u sljedećim nastavnim predmetima: *Hrvatski ili srpski jezik, Povijest, Zemljopis, Prirodopis, Matematika, Crtanje, Lijepo pisanje, Ručni rad, Pjevanje i Fiskultura*. U svjedodžbama za sljedeće dvije školske godine primjećuje se isti model ocjenjivanja uz dodatak nastavnih predmeta *Ustav FNRJ i Predvojnička obuka* za više razrede osnovne škole (Slika 7 i 8).

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA

Škola: 1. osnovna škola u Varaždinu
Broj glavnog imenika: 47 1949. godine

SVJEDODŽBA

Kliček Marija

Ime kćerice: Jovana i Ivačka rođena 3. ožujka 1938.
u Biškupcu kotar Varaždin
Narodna Republika Hrvatska narodnost hrvatske
uči la je u ovoj školi školske godine 1949./50. prvi put
peta razred i pokaza la ovaj uspjeh:

Hrvatski ili srpski jezik	<u>odličan</u>
Ruski jezik	<u>odličan</u>
Povijest	<u>velo dobar</u>
Ustav FNRJ	<u>velo dobar</u>
Zemljopis	<u>veličan</u>
Prirodopis	<u>veličan</u>
Geologija s mineralogijom	<u>velo dobar</u>
Matematika	<u>velo dobar</u>
Fizika	<u>velo dobar</u>
Kemija	<u>veličan</u>
Filozofija	<u>velo dobar</u>
Crtaњe	<u>velo dobar</u>
Pjevanje	<u>veličan</u>
Tjelesno vježbanje	<u>veličan</u>
Predvojnica obuka	<u>veličan</u>
Neobavezni predmeti:	

Vladanje velo dobro

Izostala 47 sati od toga neopravданo 23 lipnja 1950.

Razrednik: *Slavice Šimunić* Direktor: *Ante Matić*

Ocjene za uspjeh u učenju: odličan (1), veličan (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5).
Ocjene za vjeđanje: odličan (1), veličan (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5).

Slika 6. Svjedodžba Osnovne škole škole u Varaždinu, 1950.

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA

Škola: 1. osnovna škola u Biškupcu
Broj glavnog imenika: 248 1945. godine

SVJEDODŽBA

Kliček Marija — kći Ignacij
rođena 3. ožujka 1938. u Biškupcu, Narodna Republika Hrvatska
kotar Varaždin, narodnosti hrvatska, učila je u ovoj školi šk. god. 1948./49.
pri prijevodu na hrvatski jezik (1. razred) pokaza la ovaj uspjeh:

Hrvatski ili srpski jezik	<u>veličan</u>
Ruski jezik	<u>veličan</u>
Povijest	<u>veličan</u>
Zemljopis	<u>veličan</u>
Prirodopis	<u>veličan</u>
Matematika	<u>velo dobar</u>
Fizika	<u>veličan</u>
Kemija	<u>veličan</u>
Crtaњe	<u>veličan</u>
Ljepo pisanje	<u>veličan</u>
Ručni rad	<u>veličan</u>
Pjevanje	<u>veličan</u>
Piskultura	<u>veličan</u>

Vladanje veličan

Izostala 7 sati od toga neopravданo 17. lipnja 1949.

Razrednik: *Matanec Marija* Upravatelj: *Božidar Božić*

Ocjene za uspjeh u učenju: odličan (1), veličan (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5).
Ocjene za vjeđanje: odličan (1), veličan (2), dobar (3), dovoljan (4), nedovoljan (5).

Slika 7. Svjedodžba 1. sedmogodišnje u Biškupcu, 1949.

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA
 Škola: 1. Osmogodišnja Škola "J. Vukotić"
 Broj glavnog imenika: M. 19. 50. / 51.

SVJEDODŽBA

<i>Iliek Marija</i> učka <u>Ignacije i Ljube</u> , rođena <u>3. srpnja</u> <u>19.38.</u> u <u>Varaždinu</u> , kotar <u>Varaždin</u> Narodna Republika <u>Hrvatska</u> , narodnost <u>hrvatske</u> uči <u>je</u> u ovoj školi školske godine <u>19.50./51.</u> razred <u>prvi</u> put <u>školu</u> (<u>više</u>) razred i pokaza <u>la</u> ovaj uspjeh:	
Hrvatski ili srpski jezik <u>značen</u> jezik <u>značen</u> jezik <u>značen</u> jezik Povijest Ustav FNRJ Zemljopis Prirodopis Geologija s mineralogijom Matematika Fizika Kemija Filozofija Crtanje Muzički odgoj Tjelesno vježbanje Predvojnička obuka Neobavezni predmeti:	vrlo dobar <u>značen</u> <u>značen</u> <u>značen</u> vrlo dobar <u>značen</u> <u>značen</u> <u>značen</u> vrlo dobar <u>značen</u> <u>značen</u> vrlo dobar <u>značen</u> <u>značen</u>
Vladanje <u>odlično</u> Izosta <u>la</u> <u>58</u> sati, od toga neopravданo <u>4</u> Razrednik <u>Učiteljica Božica Češnjak</u> <u>19.51.</u> Direktor <u>Stjepan Kovačević</u> Ocjene za uspjeh u učenju: odličan (1), vrlo dobar (2), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1). Ocjene za vladanje: odlično (1), vrlo dobar (2), dobar (3), loše (1).	

Slika 8. Svjedodžba 1. osmogodišnje škole u Varaždinu, 1951.

U drugoj polovici 20. stoljeća, točnije, od 1960. godine, uvodi se u kombinacija opisnog i brojčanog ocjenjivanja koja je ostala na sceni tek nekoliko godina, do 1965. (Matijević, 2007). U svjedodžbi iz Osnovne škole Dugo Selo izdanoj 1961. godine (Slika 9.) obrazovni predmeti (*Hrvatskorspski jezik*, *Upoznavanje prirode i društva* i *Matematika*) ocijenjeni su brojčano, dok su odgojni predmeti (*Fizički odgoj*, *Likovni odgoj* i *Muzički odgoj*) ocijenjeni opisno. Na svjedodžbi se može primjetiti i novi sustav ocjenjivanja vladanja te se kao novost uvodi ocjenjivanje uspjeha u slobodnim aktivnostima. Ocjene za uspjeh u nastavi nisu se mijenjale, dakle, odlična ocjena je 5, vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1). Uspjeh u slobodnim aktivnostima ocjenjuje se kao i vladanje, samo opisnim pridjevima. Ocjene za uspjeh u slobodnim aktivnostima su: isticao se, zadovoljio, nije zadovoljio, dok su ocjene za vladanje: primjerno, dobro, loše. Iako je primjećena razlika u ciljevima i prirodi aktivnosti obrazovnih i odgojnih nastavnih predmeta, opisno ocjenjivanje nije se pokazalo uspješnim. Uspoređujući nekoliko svjedodžbi iz navedenog razdoblja (Slike 9, 10 i 11) primjećuje se doista siromašan odabir rečenica koje ne daju stvaran uvid u učenikovo postignuće. Učenikov rad i stjecanje novih vještina tijekom cijele školske

godine sveden je tek na nekoliko rečenica kao što su „Razvijena i uredna.“, „Opremu donosi.“, „Likovni izraz bogat.“, „Sluh dobar“ (Slike 9, 10 i 11). Napredak na području dokimologije vidljiv je samim diferenciranim ocjenjivanjem, međutim, do izražaja dolazi nedovoljna edukacija, ili motivacija, samih učitelja. Gotovo niti jedna od navedenih rečenica ne daje uvid u ostvarene nastavne ciljeve već se opisuje ponašanje učenika na nastavnom predmetu. Budući da odgojni predmeti nisu bili podvrgnuti brojčanom ocjenjivanju, na kraju godine nije bilo zaključne ocjene te na svjedodžbama nema podatka o zaključnoj ocjeni već je navedeno da je učenik uspješno završio razred.

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA	
OSNOVNA ŠKOLA <i>Osnovna škola Dugo Selo</i>	
Područno odjeljenje —	
Br. matične škole 526	Br. dječevodnika 393/1 61.
SVJEDODŽBA	
<i>Petras Marica</i> rođena <i>19. travnja 1953.</i> Ivana i Dragice rođena <i>19. travnja 1953.</i> mjesto Prozor, kotač Zagreb, NR Hrvatska narodnost Hrvatica, državljanstvo HNRJ, polski čas je u školskoj godini 19.60./61. povi put povi (1 ^a) fazred i pokazala ovaj uspjeh.	
Hrvatskički jezik... <i>odlican (5)</i> Inženjerski jezik <i>odlican (5)</i>	
Razvijena u srednjoj Uspjeli su razvijati svoje nadmet- ke. Učili vrlo velike igre i u svakoj se igri učestvovavaju.	
Upoznavanje s pravom i društvenim obvezama <i>odlican (4)</i>	
Lekoviti odjeljci <i>Lekovne reakcije na vremenske mijene. Stike ujedjuju- se, jer voli reći kako dobrobiti su pretežito harmonizirane.</i>	
Poznavanje prirode... Biologija... Kemija... Fizika... Površinje Geografija... Historija... Matematika... <i>odlican (5)</i>	
Mučni odjeljci <i>Gledam i grom, bijeg su nepristupačni i teški, jer a vježbi ritma dobar.</i>	
Tehnički odjeljci Domaćinstvo	
Slobodna aktivnosti Učenički ca je s <i>1</i> Vladanje <i>prijevjereno uspjehom završila</i> <i>oprvi</i> razred	
U Drugom Selu 30. lipnja 1961. Razredna <i>Nada Peškarić</i> <i>Marija Bošković</i> Upravljaci	
Ocjene za uspjeh u nastavi: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1). Ocjene za uspjeh u slobodnim aktivnostima: uspjeh se zadovoljava, nije zadovoljava. Ocenite, za Hrvatski jezik, matematiku, dobro, loše.	

Slika 9. Svjedodžba Osnovne škole
Dugo Selo, 1961.

FEDERATIVNA NARODNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
NARODNA REPUBLIKA HRVATSKA

OSNOVNA ŠKOLA I Osnovna škola Duga Resa
Područno odjeljenje Belavici
Općina Duga Resa Kotar Karlovac
Red. br. matične škole 928, svazak 1, Br. djetovodnika 21, 1962.

SVJEDODŽBA

Mihalje Ana

sin-kić Jančeva, rođen 2. kolovoza 1953.
mjesto Duga Resa, općina Duga Resa, kotar Karlovac.
NR 1234567890, državljanin SFRJ, polazište je u
školskoj godini 1961./62. prešao put dugi (1) razred i postigao ovaj uspjeh:

Hrvatskosrpski jezik	<u>odlican (5)</u>	Fizički odgoj	<u>velika i disciplinirana, hrvatina u igri.</u> <u>prema do sori.</u>
jezik			
Upoznavanje prirode		Lиковni odgoj	<u>Likovni izraz koplja.</u> <u>velina u rasudu.</u> <u>stale predoze na vrijeme.</u>
Biologija			
Kemijska			
Fizika		Muzički odgoj	<u>Glas u horu.</u> <u>vijesoj za vratom po</u> <u>zdrave Rado pjesma.</u>
Peznavanje društva			
Geografija			
Historija			
Matematika	<u>odlican (5)</u>	Domaćinstvo	
Tehnički odgoj			

Slobodne aktivnosti Vladanje primjereno
Učenički je s uspjehom završio la dugi razred

U Dugoj Resi, 30. lipnja 1962.
Razrednik Zlata Špadić Zlatko Špadić
Ocjene za uspjele u nastavci: odlican (5), vrlo dobar (4), dobar (3), zadovoljavajuć (2).
Ocjene za uspjele u slobodnim aktivnostima: ističu se, zadovoljivo, nije zadovoljivo.
Ocjene za vlastanje: primjereno, dobro, kome.

Slika 10. Svjedodžba Osnovne škole
Duga Resa, 1962.

SOCIALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA

OSNOVNA ŠKOLA P. Videkovića, Nedjelja
Područno odjeljenje Rakovica
Općina Samobor, Kotar Zagreb
Red. br. matične škole 4700, svazak 1, Br. djetovodnika 266, 1964.

SVJEDODŽBA

LENKA Đ. DRAGO

sin-kić Ivana, rođen 14. II. 1957.
mjesto Rakovica, općina Samobor, kotar Zagreb,
SR Hrvatska, državljanin SFRJ, polazište je u
školskoj godini 1963./64. prešao (1) razred i postigao ovaj uspjeh:

Hrvatskosrpski jezik	<u>velo dobar (4)</u>	Fizički odgoj	<u>šestam je i</u> <u>okretam, boljam je</u> <u>člun.</u> (4)
jezik			
Upoznavanje prirode	<u>velo dobar (4)</u>	Lиковni odgoj	<u>Ceta dobro, am</u> <u>me crte nisu dobro</u> <u>ne usadim.</u> (3)
Poznavanje prirode			
Biologija			
Kemijska			
Fizika			
Peznavanje društva			
Geografija			
Historija			
Matematika	<u>velo dobar (4)</u>	Muzički odgoj	<u>Ima dobar glas</u> <u>ali ne može pjevati.</u> (4)
Tehnički odgoj			

Slobodne aktivnosti Vladanje primjereno
Učenički je s uspjehom završio la hrv razred

U Rakovici, 28. lipnja 1964.
Razrednik Dragica Šapunar Dragica Šapunar
Ocjene za uspjele u nastavci: odlican (5), vrlo dobar (4), dobar (3), zadovoljavajuć (2).
Ocjene za uspjele u slobodnim aktivnostima: ističu se, zadovoljivo, nije zadovoljivo.
Ocjene za vlastanje: primjereno, dobro, kome.

Slika 11. Svjedodžba Osnovne škole P. Videković,
Sv. Nedjelja, 1964.

Na svjedodžbama od 1966. (Slika 12, 13 i 14) godine primjećuje se prestanak kombiniranog načina ocjenjivanja, odnosno, povratak na način ocjenjivanja koji je do tada bio prisutan. Skale ocjenjivanja za uspjeh u nastavi, uspjeh u slobodnim aktivnostima i za vladanje nisu se mijenjale, jedina promjena je navođenje skale za ocjenu za opći uspjeh koja glasi: odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan i nedovoljan. Učenici su u prva četiri razreda osnovne škole ocjenjivani u sljedećim nastavnim predmetima: *Hrvatskosrpski jezik*, *Engleski/Njemački jezik*, *Poznavanje društva*, *Poznavanje prirode*, *Matematika*, *Tehnički i proizvodni rad*, *Fizički odgoj*, *Likovni odgoj* i *Muzički odgoj*. U predmetnoj nastavi Poznavanje društva i Poznavanje prirode zamijenjeno je *Historijom*, *Geografijom*, *Biologijom*, *Kemijom* i *Fizikom* te je još jedan od obaveznih predmeta *Domaćinstvo*.

SOCIALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA	
OSNOVNA ŠKOLA "Petar Preradović" Zagreb	
Područna škola	Opcina
Red. br. matične knjige	1726, svezak 10
	Br. dječevodnika 450, 66
SVJEDODŽBA	
<i>Jurečić Ljiljana</i>	
sin-kić	Marićin, Zdravko, rođen 10. prosinca 1955.
mjesto	Zagreb, općina Zagreb, SR Hrvatska
državljanin	HRVAT, polazište u školskoj godini 1967./68. pre put
četvrti (IV) razred i postigla ovaj uspjeh:	
Hrvatskosrpski jezik <i>engleski</i> odličan (5) <i>engleski</i> jezik Upoznavanje sredstvima i društva odličan (5) Poznavanje državne Geografija Historija Biologija Kemija Fizika Matematika Tehnički i proizvodni rad odličan (5) Fizički odgoj odličan (5) Likovni odgoj odličan (5) Muzički odgoj odličan (5) Domaćinstvo	
Vladanje <i>odlično</i> Opći uspjeh <i>odličan</i> <i>Izv. la kari</i> od toga neopravданo - Slobodne aktivnosti	
<i>U Zagrebu</i> 30. srpnja 1966. Razrednik <i>Rosie Brants</i> Difektor <i>Stjepan Špira</i> 	
<small>Ocjene za uspjeh u nastavi: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1). Ocjene za uspjeh u slobodnim aktivnostima: ističe se, zadovolito, nije zadovoljito. Ocjene za vlastiti odgovor: odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan, nedovoljan. Ocjene za opći uspjeh: odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan, nedovoljan.</small>	

Slika 12. Svjedodžba Osnovne škole

S. S. Kranjčevića, Zagreb, 1966.
1968.

SOCIALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA	
OSNOVNA ŠKOLA "Bratstvo-jedinstvo" Štr. Popovac	
Područna škola	Opcina Garešnica
Red. br. matične knjige	303, svezak 1
	Br. dječevodnika 97, 68
SVJEDODŽBA	
<i>Puškarčić Željko</i>	
sin-kić	Mješ i Nane, rođen 12. prosinca 1953.
mjesto	Garešnica, općina Garešnica, SR Hrvatska
državljanin	HRVAT, polazište u školskoj godini 1967./68. pre put
četvrti (VII) razred i postigao ovaj uspjeh:	
Hrvatskosrpski jezik <i>engleski</i> dobran (3) <i>engleski</i> jezik Upoznavanje sredstvima i društva Poznavanje državne Geografija Historija Biologija Kemija Fizika Matematika Tehnički i proizvodni rad Fizički odgoj Likovni odgoj Muzički odgoj Domaćinstvo	
Vladanje <i>odlično</i> Opći uspjeh <i>vrlo dobar</i> od toga neopravданo 3	
Slobodne aktivnosti <i>istakao se</i>	
<i>U Štr. Popovcu</i> 26. VI. 1968. Razrednik <i>Milivoj Bošnjak</i> Difektor <i>Mirko Špišić</i> 	
<small>Ocjene za uspjeh u nastavi: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2), nedovoljan (1). Ocjene za uspjeh u slobodnim aktivnostima: ističe se, zadovolito, nije zadovoljito. Ocjene za vlastiti odgovor: odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan, nedovoljan. Ocjene za opći uspjeh: odličan, vrlo dobar, dobar, dovoljan, nedovoljan.</small>	

Slika 13. Svjedodžba Osnovne škole

Bratstvo-jedinstvo, Garešnica,

! /

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SOCIJALISTIČKA REPUBLIKA HRVATSKA

OSNOVNA ŠKOLA „Moša Pijade“
Područna škola Općina Rijeka
Red. br. matične knjige 1988., svazak 11 Br. dječjedničnika 46-47, 1969.

SVJEDODŽBA

Jakopović Jasna

sukčki *Suturac Radke*, rođen *28. travnja 1955.*
mjesto *Rijeka*, općina *Zagreb*, sa *Hrvatske*
državom *HRVATSKA*, polazi *da je u školskoj godini 1968./69. dobro* pul
prvi razred i postigla ovaj uspjeh:

Hrvatski jezik <i>je moški</i>	vole dobar (4) <i>odlican (8)</i>
Uznanovanje prirode i društva	jezik
Poznavanje država	vole dobar (4)
Geografija	vole dobar (4)
Historija	vole dobar (4)
Poznavanje prirode	vole dobar (4)
Biologija	vole dobar (4)
Kemijski	vole dobar (4)
Fizika	vole dobar (4)
Matematika	vole dobar (4)
Tehnički i pravosudni odjelj.	vole dobar (4)
Fizički odjelj.	vole dobar (4)
Likovni odjelj.	vole dobar (4)
Muzički odjelj.	vole dobar (4)
Društvenstvo	vole dobar (4)
Slobodne aktivnosti	
<i>čitačica je</i>	
Vladanje	
<i>zadovoljno</i>	
Opći uspjeh	
<i>dočičan</i>	
Iznosi <i>do 12 sati</i>	
od tega nepromjena	
—	

U *Rijeka* 1969.
Razrednik *Manda Lukašek* *1969.*
Direktor *—*

Ocjene za uspjeh u nastavi: a) vole dobar (4), b) dobar (3), c) zadovoljan (2).
Ocjene za uspjeh u slobodnim aktivnostima: a) vole dobar (4), b) dobar (3), c) zadovoljan (2).
Ocjene za opći uspjeh: a) vole dobar (4), b) dobar (3), c) zadovoljan (2).

Izdavci: Narodna knjiga, Zagreb, (22) — USTAVNI
Hrvatske knjige, Zagreb, — 1968-1969.

Slika 14. Svjedodžba Osnovne škole Moša Pijade,
Županja, 1969.

Dok su se 60-ih godina događale značajne promjene na dokimološkoj sceni, 70-te godine ne donose važnije promjene. Usporedivši svjedodžbu iz 1969. godine (Slika 14) sa svjedodžbama s početka i kraja 70-ih godina (Slike 15 i 16) može se primjetiti da nema nikakvih promjena. Skale za ocjenjivanje uspjeha u nastavi, u slobodnim aktivnostima, za vladanje i za opći uspjeh su nepromjenjene, dakle, kombinacija brojčanog ocjenjivanja uz dodatak opisnog pridjeva. „Krajem sedamdesetih godina učenici u višim razredima osnovne škole imaju ocjene upisane u učeničke knjižice u koje se kumulativno dopisuju ocjene za sve razrede, i to na kraju polugodišta i na kraju školske godine.“ (Matijević, 2017, str. 42). U knjižicama se na kraju svakog polugodišta nalazi i slobodan prostor za učitelja kako bi opisao učenikova postignuća tijekom godine (Slika 17).

SOCIJALISTICKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA	
SOCIJALISTICKA REPUBLIKA HRVATSKA	
OSNOVNA ŠKOLA "Hrvatski hodočasnici", Školska 15	
Područna škola	Ograničenje Zagreb Br. dajvodovlja 61-366/2
Red. br. matične knjige	2/11, vrem. 7/1
SVJEDODŽBA	
Babić Jasminka	
mjesto	Rudolfa i Bariće, rođena 17. VIII. 1964.
mjesto	Zagreb, općina Zagreb, SR Hrvatska
društvenim	SFRJ, polazište u školskoj godini 1979/80. put
polozio	(I) Razred i postigla pun uspjeh:
Hrvatskosrpski jezik	odličan (5)
jezik	odličan (5)
Upravljanje prirode i društva	odličan (5)
Fizika	odličan (5)
Geografija	odličan (5)
Historija	odličan (5)
Poznavanje prirode	odličan (5)
Biologija	odličan (5)
Kemija	odličan (5)
Fizika	odličan (5)
Matematika	odličan (5)
Čitaj i pisanje srpske ordine	odličan (5)
Frakcijski odgoji	veliki debar (4)
Učionici odgoji	odličan (5)
Muzički odgoji	veliki debar (4)
Dramatični	odličan (5)
Slobodne aktivnosti:	
U Zagrebu 30. lipnja 1981. Director	
Razrednik	<i>Božidar Škerlavac</i>
Društveni pleter	<i>Igor Kraljević</i>
Objava o raspisivanju rezultata	Ugovor o raspisivanju rezultata (2. dobitnik), mjesto: Zagreb, 30. lipnja 1981.
Objava da učenak je u skladu sa aktuelnim tehnikom u području, koji ostvario	Objavljeno u Zagrebu, 30. lipnja 1981. godine, učenak, Božidar Škerlavac.
Objavljeno na 1981. raspisivanju	Objavljeno na 1981. raspisivanju, veliki debar, Božidar Škerlavac, nadzvanični.

Slika 15. Svjedodžba Osnovne škole

Hasan Kikić, Zagreb, 1971.

Slika 16. Svjedodžba Osnovne škole

Miloje Pavlović, Zagreb, 1978.

<p>Obavijest o uspjehu, vladanju i polasku učenika u polugodištu razreda školske god.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Vidio roditelj ili staratelj</p>	<p>Obavijest o uspjehu, vladanju i polasku učenika u polugodištu razreda školske god.</p> <p>Velikička, Učenički jez. pred časopis 08/1981 - Po</p> <p>Dana redovitoj učinkovitosti Vladimira Češkovića članice Školske županije članice Školske županije članice Školske županije članice Školske županije</p> <p>U tojatelju, 21. 6. 1981</p> <p></p> <p>Vidio roditelj ili staratelj</p>
--	---

Slika 17. Učenička knjižica iz Osnovne škole Bratstvo-jedinstvo,

Zagreb, 1979.

Matijević (2007) navodi kako su u osmom desetljeću 20. stoljeća prva četiri razreda osnovne škole ocjenjivana samo opisno, učitelji su na kraju svakoga razreda morali istaknuti učenikove rezultate u pojedinim nastavnim područjima, koji su učenikovi interesi te njegov položaj u razrednoj zajednici. Uvođenje opisnog ocjenjivanja u razrednu nastavu može se shvatiti kao uočavanje neprikladnosti brojčanog ocjenjivanja te kao pokušaj poboljšanja sustava ocjenjivanja. Uvođenje novog sustava ocjenjivanja govori da su se na području dokimologije događale važne promjene te da se počelo više promišljati i pronalaziti sve bolja rješenja problema ocjenjivanja. Predmetna nastava ocjenjivana je kao u godinama prije, opisni pridjev i ocjena (skala je ostala nepromijenjena). Ocjenjuje se, kao i prethodnih godina, uspjeh u nastavi, uspjeh u slobodnim aktivnostima, vladanje te se na temelju svih ocjena zaključuje završna ocjena. Izgled svjedodžbe nije se promijenio što se vidi na svjedodžbi iz 1987. godine (Slika 18), koja je jednaka onima iz prethodnog desetljeća. Zanimljiva je svjedodžba iz 1989. godine izdana u Velikoj Gorici u kojoj se na kraju osmog razreda osnovne škole učeniku, osim brojčanog ocjenjivanja, opći uspjeh na kraju školske godine ocjenjuje i opisno (Slika 19 i Slika 20). Iako je količina teksta, koji bi trebao opisati cijelu školsku godinu, poprilično siromašna, napredak je vidljiv u samoj ideji opisnog ocjenjivanja učenika. Iako su osamdesete godine 20. stoljeća pokazale napredak na području dokimologije, sljedeće desetljeće umjesto napretka donosi stagnaciju, odnosno, ne donosi značajnije promjene.

Slika 18. Svjedodžba Osnovne škole Marijan Badel, 1987., Sesvete.

Bacunin Sanya	
(Prezime i Ime)	
sin-ki Bacunin Sanya u Marje, rođen a 24 svibnja 1978.	
mjesto Zagreb, općina Mostar, SR Hrvatska	
državljanin SRJ, polazak je u školskoj godini 1998./99. prvi	
osmi (VIII) razred i postig u ovaj uspjeh:	
Hrvatski ili srpski jezik	dobar (3)
Likovna kultura	nešto dobar (4)
Glažbena kultura	odličan (5)
<u>ENGLESKI</u> jezik	dobar (3)
/ jezik	/
Matematika	dobar (3)
Biologija	dobar (3)
Kemija	dobar (3)
Fizika	dobar (3)
Povijest	dobar (3)
Zemljopis	dobar (3)
Osnove tehničke i proizvodnje	nešto dobar (4)
Tjelesna i zdravstvena kultura	nešto dobar (4)
Obraćna i zaštita	odličan (5)
/	/
/	/
Izborni program:	
MATEMATIKA	dobar (3)
/	/
Fakultativni program:	
/	/
/	/
Prosječna ocjena predmeta: (brojkom na 2 decimalne i stotinu)	
3,50 tri ceste pedeset	

Slika 19. Svjedodžba Osnovne škole
10. lipanj, Velika Gorica, 1989. (brojčano)

Slika 20. Svjedodžba Osnovne škole
10.lipanj,Velika Gorica. (opisno)

Promjene koje se mogu uočiti jesu opisno ocjenjivanje vladanja, umjesto opisnog pridjeva učitelj opisuje rečenicama učenikovo vladanje. Ukida se i ocjenjivanje slobodnih aktivnosti te se umjesto opisnog pridjeva kao ocjene samo navode izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika. Prvi put na svjedodžbi možemo uočiti prosjek ocjena zapisan decimalnim brojem (Slika 21). Početak 20. stoljeća ne donosi značajnije promjene. Ukida se opisno ocjenjivanje u razrednoj nastavi te su učenici ocjenjivani samo brojčano (Slika 22).

REPUBLIKA HRVATSKA

OSNOVNA ŠKOLA

Vladimir Nasu * Pisarcinica

Klasa 6C-2 / 27.04.-3.

Ubroj 2132 - 14-97-01

Redni broj matične knjige

257/01

SVJEDODŽBA

Štefica Sadać

(Ime i prezime)

IMBГ 030329423051932]

sliku

Zijepana, Mlaka

(Ime i prezime roditelja)

rođen-a 3. ožujka

1986

mjesto i država rođenja

Zagreb

Republika Hrvatska

državljanstvo

Republike Hrvatske

narodnost Hrvatica

polazi

je u školskoj godini 1996/97

prva

put sedam (7) razred i postigao ovaj uspjeh:

Hrvatski jezik	dobor	13/1
Likovna kultura	odličan	15/1
Glažbena kultura	vrlo dobar	14/1
Engleski jezik	čakavljano	12/1
jezik	?	
Matematika	čakavljano	12/1
Priroda		
Biologija	dobor	13/1

Kemija	dobor	13/1
Fizika	dobor	13/1
Povijest	dobor	13/1
Zemljopis	dobor	13/1
Tehnička kultura	vrlo dobar	14/1
Tjelesna i zdravstvena kultura	odličan	15/1
	?	

Rimskokatolički	
vjerovanje	vrlo dobar

Izborni predmeti

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti

/

VLADANJE

Učenica se premjerno ponosi.

Izostajala

26

sati opravljano i

1 sati neopravljano.

Učenika je završio-la

odličan

(^{14/3}) razred s

dobor

(^{13/3}) uspjhom.

Učenika nije završio-la

()

razred i upućuje se na ponavljanje razreda.

U

Pisarcinice

1997

Razrednik

Stjepan Mirjanc

Bavatelj

Jasna

Tradicionalna škola Osnovna škola
Osnovna škola Osnovna škola

Ocjene za uspjeh u učenju: matematika (1), priroda (2), povijest (3) i zemljopis (1)

Slika 21. Svjedodžba OŠ Vladimir Nazor, 1997., Pisarovina

REPUBLIKA HRVATSKA

OSNOVNA ŠKOLA Ludina, Velika Ludina

Matični broj škole 3319032 Matični broj učenika 2431/IX.

Klasa: 602-05/08-01/04 Ubroj 2176-38-08-01

SVJEDODŽBA

Valentina Kondres

sin-ko	Vlade i Diane	rođen-a	12. ožujka	1994.
mjesto i država rođenja	Zagreb, Republika Hrvatska	narodnost	Hrvatica	
državljanstvo	hrvatsko	član predmeta		
polazi	je u školskoj godini 2007./2008. prvi(1.) put	osmi	(8.a)	i razred i postig ovaj uspjeh:
Hrvatski jezik	vrio dobar (4.)	Kemija	dovoljan (2)	
Likovne kultura	vrio dobar (4.)	Fizika	dovoljan (2)	
Glažbena kultura	vrio dobar (4.)	Povijest	dovoljan (2)	
Engleski jezik	vrio dobar (4.)	Geografija	dobar (3)	
jezik	//////////	Tehnička kultura	dobar (3)	
jezik	//////////	Tjelesna i zdravstvena kultura	vrio dobar (4)	
jezik	//////////		//////////	
Matematika	vrio dobar (4.)	Vjeronauk.	vrio dobar (4)	
Natute	//////////	Informatika	vrio dobar (4)	
Biologija	dovoljan (2)		//////////	

Izvannastavne i izvanskoškolske aktivnosti
odbojka, DVD V. Ludina

Vladenje
Treba njegovati odnose prema radu i kulturno ophođenje prema suučenicima i učiteljima.

Izostalo-a 11 sati opravljeno i 4 sati neopravljano.
Učenik-ca je završio-is osmi (8.) razred s dobrim 6,29 uspjehom.

Učenik-ca nije završio-is razred i upućuje se na ponavljanje razreda.

Učenik:ca je Razrednik: U. Velikoj-Ludini 30. lipnja 20.08. Razpisao: Bojana Prsa, gradac

Ocjene sa raspjata za nastavne predmete: matematika (1), vrio dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1).

Nastavne predmete: 1. Zagreb - (1) 110964
Cijena za naravnu: 07-35-1-518

Slika 22. Svjedodžba OŠ Ludina, 2008., Velika Ludina

U priloženoj tablici možemo uvidjeti kako se sustav ocjenjivanja izmjenjivao kroz države koje su stvarane na području RH te uočiti dominantnost brojčanog ocjenjivanja. (Tablica 2.)

Tablica 2. Sustavi ocjenjivanja na području Republike Hrvatske proteklih devedeset godina

Država	Godina	Uloga	Vrsta ocjenjivanja	Skala ocjenjivanja	Vladanje	Napomena
Kraljevina Jugoslavija (1918. – 1941.)	1929.	sumativna	opisno	Nedovoljno Dovoljno Dobro	-	
Kraljevina Jugoslavija (1918. – 1941.)	1931.	sumativna	brojčano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) slab (2) rđav (1)	odlično (5) vrlo dobro (4) dobro (3) loše (2)	
Nezavisna Država Hrvatska (1941. – 1945.)	1941.	formativna	opisno	-	-	Prelazak u viši razred
Nezavisna Država Hrvatska (1941.– 1945)	1942.	sumativna	brojčano	izvrstan (1) vrlo dobar (2) dobar (3) dovoljan (4) nedovoljan (5)	uzorno (1) pohvalno (2) dobro (3) slabo (4)	
Federativna Narodna Republika Jugoslavija (1945. – 1990.)	1949.	sumativna	brojčano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) dovoljan (2) nedovoljan (1)	odlično (5) vrlo dobro (4) dobro (3) loše (1)	
Federativna Narodna Republika Jugoslavija (1945.-1990.)	1961.	formativna	kombinirano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) dovoljan (2) nedovoljan (1)	primjerno, dobro, loše	Brojčano ocjenjivanje obrazovnih predmeta, opisno ocjenjivanje odgojnih predmeta *ocjenjuju se slobodne aktivnosti opisnim pridjevima (kao vladanje)
Federativna Narodna Republika Jugoslavija (1945. – 1990.)	1966.	sumativna	brojčano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) dovoljan (2) nedovoljan (1)	primjerno, dobro, loše	Prestanak kombiniranog ocjenjivanja * Ocjenjivanje slobodnih aktivnosti te općeg uspjeha
Republika Hrvatska (od 1990.)	1997.	sumativna	brojčano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) dovoljan (2) nedovoljan (1)	Opisno ocjenjivanje	Prosjek iskazan decimalannim brojem *Navode se izvannastavne i izvanškolske aktivnosti
Republika Hrvatska (od 1990.)	2008.	sumativna	brojčano	odličan (5) vrlo dobar (4) dobar (3) dovoljan (2) nedovoljan (1)	Opisno ocjenjivanje	

ZAKLJUČAK

Uvidom u svjedodžbe iz povijesti, vidljivo je da su tražena mnogobrojna rješenja za što bolje ocjenjivanje učenika. Budući da se opisno ocjenjivanje smatra boljim od brojčanog jer daje bolji uvid u učenikovo znanje i vještine, određena povjesna razdoblja mogu se pohvaliti zanimljivim dokimološkim rješenjima. Iako su pohvalni pokušaji uvođenja opisnog ocjenjivanja, treba istaknuti kako su oni u praksi zakazali. Analiza je pokazala da se u određenim povjesnim razdobljima opisno ocjenjivanje svelo na zapisivanje tek nekoliko kratkih rečenica za cijelu školsku godinu. Učiteljima opisno ocjenjivanje oduzima daleko više vremena te je shvatljivo da se uz konstantan pritisak roditelja uvijek vraćaju na brojčano ocjenjivanje. U današnje vrijeme kada su učitelji visokoobrazovani pojedinci odlično je vrijeme za poticanje opisnog ocjenjivanja te osvjećivanje učenika, ali i roditelja, koliko je opisno ocjenjivanje bolji pokazatelj učenikovog napretka. Iz analize svjedodžbi također se može zaključiti da se u proteklih tridesetak godina na području ocjenjivanja nisu događale značajnije promjene što je, s obzirom na razvoj društva i obrazovanje odgojno-obrazovnih djelatnika, veoma zabrinjavajuće. Ukipanje ocjena na polugodištu uvelike je rasteretilo učenike, međutim, približavanjem kraja školske godine jedino na što učenik misli jest njegova zaključna ocjena. Koliko je ta ocjena ustvari prikaz njegovog znanja i vještina, a koliko „štrebana dan prije“ pitanje je koje si svaki učitelj ili obrazovni djelatnik mora postaviti. Zašto se kod učenika ne potiče intrinzična motivacija? Može li se dobivanje dobre ocjene shvatiti kao ekstrinzično motiviranje zato što učenik uči samo zbog toga, zbog što bolje ocjene? Brojna su pitanja na koja dokimologija treba pronaći odgovor što prije kako bi obrazovni sustav mogao učenicima pružiti najbolje moguće obrazovanje te ih osposobiti za kritičko razmišljanje i sudjelovanje u životu društvene zajednice.

LITERATURA

1. Burcar, Ž. (2007). Je li HNOS riješio probleme vrednovanja i ocjenjivanja učenika?. U Vrgoč, H. (Ur.), *Inovacije u učinkovitijem odgojno-obrazovnom radu*, (str. 91-100). Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
2. Furlin, I. (1964). *Upoznavanje, ispitivanje i ocjenjivanje učenika*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
3. Grgin, T. (2001). *Školsko ocjenjivanje znanja*. Jastrebarsko: Slap.
4. Grgin, T. (1994). *Školska dokimologija*. Jastrebarsko: Slap.
5. Gojkov, G. (2009). *Dokimologija*. Vršac: Triton.
6. Halmi, A. (1996). *Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima*. Zagreb: Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
7. Jakovac, T., Petelin, K., Možgon Kauzlaric, N., Šimičić, I., Bajt Stepić, M. (2014). *Priručnik pedagoške dokumentacije*. Zagreb: Ljevak.
8. Jurić, V. (2007). Kurikulum suvremene škole. U Previšić, V. (Ur.), *Kurikulum teorije, metodologija, sadržaji, struktura* (str. 253-308). Zagreb: Školska knjiga,
9. Kadum-Bošnjak, S., Brajković, D. (2007). Praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje učenika u nastavi. *Metodički obzori*, 2, 35-51.
10. Kapac, V. (2008). Znanja i stavovi nastavnika o školskom ocjenjivanju. *Život i škola*, 54 (2), 163-172.
11. Matijević, M. (2004). *Ocenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex
12. Matijević, M. (2005). Evaluacija u odgoju i obrazovanju. *Pedagogijska istraživanja* 2 (2), 279-297.
13. Matijević, M. (2007). Evaluacija u nastavnom kurikulumu škole. U Previšić, V. (Ur.), *Kurikulum teorije, metodologija, sadržaji, struktura* (str. 309-346). Zagreb: Školska knjiga,
14. Matijević, M. (2011). Pedagoški vid vrednovanja i ocjenjivanja učenika. U Drandić, B. (Ur.), *Pravno-pedagoški priručnik za osnovne i srednje škole* (str. 241-251). Zagreb: Znamen.
15. Matijević, M. (2017). Izazovi vrednovanja škole i u školi. U *Banjalučki novembarski susreti 2016: Zbornik radova sa naučnog skupa (Tom 2)* (str. 93-118). Banja Luka: Filozofski fakultet

16. Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap
17. Mužić, V., Vrgoč, H. (2005). *Vrijednovanje u odgoju i obrazovanju*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-knjjiževni zbor.
18. Narodne novine d.d. *Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi*. Zagreb. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html (2. 9. 2019)
19. Narodne novine d.d. *Pravilnik o pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji te javnim ispravama u školskim ustanovama*. Zagreb. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_05_47_1108.html (2. 9. 2019.)
20. Penca Palčić, M. (2008). Utjecaj provjeravanja i ocjenjivanja znanja na učenje. *Život i škola*, 54(1), 137-148.
21. Poljak, V. (1988). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
22. Rajić, V. (2017). Pristupi vrednovanju u obrazovanju. U Matijević, M. (Ur.), *Nastava i škola za net-generacije*. (str. 256-276). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
23. Stanić, I., Borić, E. (2016). *Mjerila ocjenjivanja u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
24. Strahinić, C. (2012). *Škola bez ocjena*. Osijek: Grafika.
25. Tot, D. (2013). *Kultura samovrednovanja škole i učitelja*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
26. Vujčić, V. (2013). *Opća pedagogija*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-knjjiževni zbor

Izjava o samostalnoj izradi rada

Ja, Arnerija Radoš, svojim potpisom jamčim da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mog vlastitog rada uz savjete na konzultacijama kod profesora mentora te da se oslanja na popisanu literaturu.

Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije prepisan iz necitiranog rada te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

(vlastoručni potpis)